

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут архітектури, будівництва та землеустрою
Кафедра архітектури будівель та дизайну

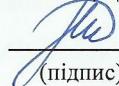
«Особливості дизайну постіндустріального середовища»

Розрахунково-пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»
(освітня програма «Дизайн архітектурного середовища»)

601-АД 12176549 ПЗ

Розробив (ла) студент(ка) групи 601-АД

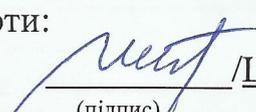
« 16 » 01 2026 р.
(число, місяць, рік)

(підпис)

/Мироненко Т.В./
(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи:

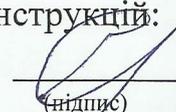
« 16 » 01 2026 р.
(число, місяць, рік)

(підпис)

/Шевченко Л.С./
(прізвище, ініціали)

Консультант з архітектурних конструкцій:

« 12 » 01 2026 р.
(число, місяць, рік)

(підпис)

/Семко О.В./
(прізвище, ініціали)

Консультант з інженерного благоустрою територій та транспорту:

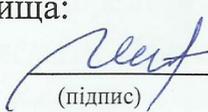
« 12 » 01 2026 р.
(число, місяць, рік)

(підпис)

/Шевченко Л.С./
(прізвище, ініціали)

Консультант з дизайну середовища:

« 12 » 01 2026 р.
(число, місяць, рік)

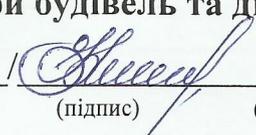

(підпис)

/Шевченко Л.С./
(прізвище, ініціали)

Допустити до захисту

Завідувач кафедри архітектури будівель та дизайну

« 16 » 01. 2026
(число, місяць, рік)

(підпис)

/Ніколаєнко В.А./
(прізвище, ініціали)

2026

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення Навчально-науковий інститут архітектури, будівництва та землеустрою

Кафедра архітектури будівель та дизайну

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»
(шифр і назва)

Освітня програма « Дизайн архітектурного середовища »
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Архітектури

Будівель та дизайну

Мешко
(підпис)

Ніколаєнко В.А.
(ініціали, прізвище)

«02» жовтня

2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Мироненко Тимофій Віталійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Особливості дизайну постіндустріального середовища»

керівник роботи Шевченко Людмила Станіславівна, кандидат архітектури, доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «03» 09 2025 року № 1015-ф, а

2. Строк подання студентом роботи 10. 01. 2026 р.

3. Вихідні дані до роботи Тема вихідних даних, оновлений матеріал

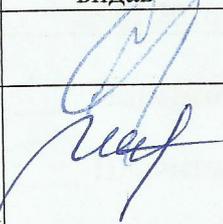
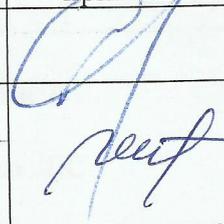
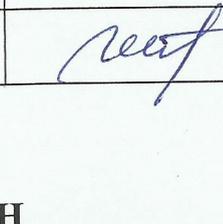
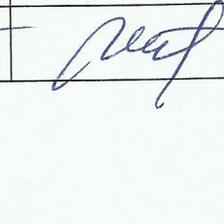
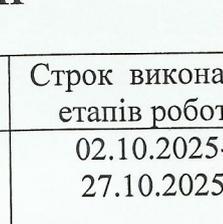
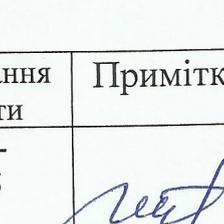
4.

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Науково-дослідницька частина, архітектурно-проектна частина, архітектурні конструкції, інженерний благоустрій території та транспорт, дизайн інтер'єру.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

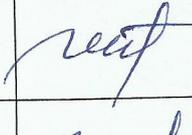
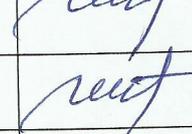
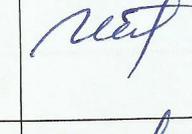
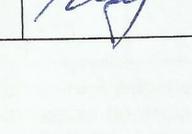
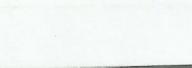
Перспектива; розташування міста на карті України, ситуаційна
схема міста; ситуаційна схема кварталу; схема розташування
середніх озеленилих зон; схема вулично-транспортної мережі;
схема міського транспорту; опорний план території з означеннями
цихкості території М1:2000; фотофіксація; схема генерального плану М1:500;
розріз 1-1 М:1:100; план першого поверху М1:200; план другого поверху М1:200;
план третього поверху М1:200; Фасад Б об'єкту А, М1:100; Фасад об'єкту 1, М1:100; Пташки.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Архітектурні конструкції	Семко О.В., завідувач кафедри будівництва та цивільної інженерії		
Інженерний благоустрій території та транспорт	Шевченко Л.С., доцент кафедри архітектури будівель та дизайну		
Дизайн інтер'єру	Шевченко Л.С., доцент кафедри архітектури будівель та дизайну		

7. Дата видачі завдання — 02.10.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збори дипломників, зустріч з керівниками дипломного проектування. Затвердження наказом по університету тем дипломних проектів та керівників. Складання програми-завдання на дипломний проект. доопрацювання теки вихідних даних.	02.10.2025-27.10.2025	
2.	Видача затвердженого кафедрою бланку завдання на дипломне проектування. Оформлення теки вихідних даних. Виконання клаузур містобудівного та об'ємно-просторового вирішення об'єкта.	28.10.2025	
3.	Розроблення ескіз-ідей містобудівного, планувального і об'ємно-просторового вирішення об'єкту проектування.	28.10.2025	
4.	Затвердження та захист ескіз-ідеї містобудівного, планувального і об'ємно-просторового вирішення об'єкту проектування.	03.11.2025-07.11.2025	
5.	Розроблення ескізу. Написання пояснювальної записки.	08.11.2025-30.11.2025	
6.	Кафедральна перевірка: попереднє узгодження креслень ескізу по об'єкту проектування комісією кафедри. Початок процесу перевірки на плагіат пояснювальної записки.	01.12.2025-05.12.2025	
7.	Робота над ескізом. Консультація за розділами: архітектурні конструкції, інженерний благоустрій	06.12.2025-21.12.2025	

	території і транспорт та ін. Доопрацювання креслень ескізу за зауваженнями комісії.		
8.	Кафедральна перевірка: затвердження ескізу комісією кафедри. Допуск до подальшої роботи.	22.12.2025- 26.12.2025	<i>Леш</i>
9.	Робота над ескізом, пояснювальною запискою. Виконання розрахунків. Виконання та затвердження відповідних розділів проекту консультантами.	27.12.2025- 04.01.2026	<i>Леш</i>
10.	Міжкафедральна перевірка: перегляд стану кваліфікаційної роботи комісією. Затвердження відповідних розділів проекту консультантами.	05.01.2026- 09.01.2026	<i>Леш</i>
11.	Здавання роботи і пояснювальної записки на кафедру. Допуск до захисту. Попередній захист.	12.01.2026- 16.01.2026	<i>Леш</i>
12.	Захист кваліфікаційної роботи в ЕК.	19.01.2026- 25.01.2026	<i>Леш</i>

Студент

Т.В. Мироненко
(підпис)

Мироненко Т.В.

Керівник роботи

Л.С. Шевченко
(підпис)

Шевченко Л.С

	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата	601-АД	12176549	ПЗ			
Розробив	Мироненко Т.В.	<i>Т.В. Мироненко</i>	16.01.26	Пояснювальна записка			стадія	лист	листів
Керівник	Шевченко Л.С.	<i>Л.С. Шевченко</i>	16.01.26				КР	1	
Консультант	Шевченко Л.С.	<i>Л.С. Шевченко</i>	16.01.26				Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"		
Консультант	Семко О.В.	<i>О.В. Семко</i>	16.01.26						
Зав. кафедри	Ніколаєнко В.А.	<i>В.А. Ніколаєнко</i>	16.01.26						

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА	
Розділ I. Світовий досвід реновації постіндустріального середовища.....	9
1.1. Теоретичні й практичні підходи (методи) щодо реновації промислових територій	9
1.2. Світовий досвід дизайну постіндустріального середовища	14
Висновки по розділу I	19
Розділ II. Постіндустріальне середовище як об'єкт дослідження	
2.1. Типологічні різновиди об'єктів реновації промислових Територій	20
2.2. Засоби формування об'єктів на основі реновації постіндустріального середовища	24
Висновки по розділу II	28
Розділ III. Особливості та прийоми дизайну постіндустріального середовища	
3.1. Особливості дизайну постіндустріального середовища	30
3.2. Прийоми дизайну постіндустріального середовища	38
Висновки по розділу III	43
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	45
2. АРХІТЕКТУРНО-ПРОЄКТНА ЧАСТИНА	
2.1. Аналіз території	48
2.2. Обґрунтування проектної пропозиції	51
2.3. Архітектурно-дизайнерське вирішення об'єкта	52
3. АРХІТЕКТУРНІ КОНСТРУКЦІЇ	55
4. ІНЖЕНЕРНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ТА ТРАНСПОРТ	57
5. ДИЗАЙН СЕРЕДОВИЩА	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

					601-АД 12176549 ПЗ	Ар
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		2

ВСТУП

Рівень життя у світі невпинно ріс, тому наприкінці 19-го століття світ розпочав масову індустріалізацію різноманітних промислів, створенню величезних заводів та виробництв передували не тільки попит, а і технологічний прогрес.

Людство дійшло до часу коли для будівництва будинку потрібно, не стільки дерево, скільки цегла та залізо, для зберігання їжі, не маленькі амбари та приватні підсобки, а величезні склади та елеватори, коли кінь вже не був привабливим засобом транспорту, тому що з'явилися двигуни, а разом з ними і машини, які мали безліч плюсів перед непарнокопитною твариною. Все це потребувало безліч нових та сучасних на той час матеріалів. Саме тому в усіх кутках світу люди розпочали масовий видобуток різних видів корисних копалин у надзвичайно великому обсязі, а для переробки неймовірних обсягів руди, нафти, зерна і подібного, потрібно було будувати величезні промисли у величезній кількості.

Прогрес не стоїть на місці і з кожним роком невпинно йде вперед, з'являються більш досконалі машини, роблять нові відкриття, знаходять нові рішення по оптимізації роботи виробництв, якісь виробництва вичерпують свій потенціал або просто стають не потрібними, ну і звісно глобалізація економіки також значуще вплинула на те, що у світі за останні десятиліття з'явилося дуже багато покинутих на відкуп природі та допитливим шарам суспільства, величезні споруди та не менш вражаючі території під ними.

Такі покинуті фабрики стали не просто не потрібними, а виявились реальною проблемою багатьох міст світу, адже не просто псували зовнішній вигляд міста, а нерідко ставали загрозою для жителів міста, аварійний стан багатьох будівель міг призвести до непередбачуваних подій, а ще, очевидно що в такі місця не стають прихистком та центром тяжіння не благонадійної частини суспільства, таким чином загострюючи проблему із покинутими заводами.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								4
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

Усвідомлюючи всю проблематику питання багато світових урядів, компаній, архітекторів та інженерів прийняли придумувати та розробляти свої ідеї та пропозиції по вирішенню цієї проблеми.

Очевидним рішення було б знести все на покинутих територіях під нуль та розпочати нове будівництво, але по-перше, це дорого, навіщо витратити величезні кошти на руйнування вже існуючих будівель та споруд, які частіше всього мають дуже значні розміри, при чому коли бувають споруди масштаб яких настільки великий, що знести його буде значно дорожче ніж побудувати на його місці новий житловий комплекс, просто не має сенсу, коли можна використати їх вже існуючий величезний простір для чогось нового, наприклад якогось громадського приміщення, проблем із квадратними метрами точно не повинно бути. По-друге, багато споруд в яких розташовувалися виробництва, були збудовані дуже давно, тому становили історичну цінність, деякі покинуті фабрики є унікальними об'єктами і знищити їх просто не можливо.

Мета дослідження – виявити особливості дизайну постіндустріального середовища. **Основні завдання дослідження:**

- 1) проаналізувати стан вивченості питання ревіталізації постіндустріального середовища, узагальнити фактологічний матеріал;
- 2) виявити та проаналізувати приклади дизайну постіндустріального середовища у вітчизняній та закордонній практиці;
- 3) виявити сучасні типологічні різновиди об'єктів на основі ревіталізації промислових територій;
- 4) виявити засоби формування досліджуваних об'єктів;
- 5) виявити особливості дизайну постіндустріального середовища.

Об'єкт дослідження – постіндустріальне середовище.

Предмет дослідження – особливості дизайну постіндустріального середовища.

Межі дослідження: *хронологічні* – з періоду кінця промислової революції (кін. XIX ст.) до сучасності; *типологічні* – території промислових об'єктів, які

припинили своє функціонування.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				5

Використані методи дослідження:

- *історико-теоретичний* – при вивченні й узагальненні доступних історіографічних та архітектурно-проектних матеріалів; дослідженні еволюції промислових об'єктів і їх територій;
- *порівняльного аналізу* вітчизняного та закордонного досвіду ревіталізації територій промислових об'єктів;
- *емпіричний* – при натурному обстеженні досліджуваних об'єктів;
- *експериментального проектування* при розробленні авторської пропозиції по дизайну постіндустріального середовища у м. Полтава (Україна).

Наукова новизна отриманих результатів:

- виявлення типологічних різновидів об'єктів дослідження на основі ревіталізації промислових територій на сучасному етапі їх розвитку;
- визначення особливостей дизайну постіндустріального середовища.

Передбачуване практичне значення роботи полягає у тому, що основні її висновки та результати можуть бути використані при розробленні проектних пропозицій з ревіталізації постіндустріального середовища в м. Полтава. Певні теоретичні результати роботи можуть бути використані в навчальному процесі архітектурно-будівельних вищих навчальних закладів.

Апробація результатів роботи проведена шляхом їх публічного обговорення на двох наукових конференціях – Міжнародній науковій конференції «Проблеми ревіталізації та гуманізації предметно-просторового середовища повоєнної України» та 77-ої наукової конференції професорів, викладачів наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Публікації здобувача:

- 1) Мироненко Т.В., Шевченко Л.С. Формування безпечного житлового середовища у воєнних та повоєнних умовах. *Проблеми ревіталізації та гуманізації предметно-просторового середовища повоєнної України* : тези доп. Міжнар. наук. конф, 25-26 квітня 2024 р. Дубляни-Львів, 2024. С. 43-46.

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		6

Внесок здобувача – аналіз формування захисних приміщень у житлових будинках («кімнат-сховищ», «мамадів», тощо)

- 2) Мироненко Т.В., Шевченко Л.С. Світовий досвід реновації постіндустріального середовища. 77-а наукова конференція професорів, викладачів наукових працівників, аспірантів та студентів : зб. матер., 14 травня -23 травня 2024 р. Полтава, 2024. Том 1. С. 88-89.

Внесок здобувача – виявлення та аналіз прикладів реновації постіндустріального середовища.

Структура роботи: Кваліфікаційна робота магістра складається зі всупу, трьох розділів з висновками, загальних висновків по роботі, списку використаних джерел, додатку.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								7
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА
601-АД № 12176549

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		8

РОЗДІЛ І

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕНОВАЦІЇ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

1.1 Теоретичні й практичні підходи (методи) щодо реновації промислових територій.

В сучасних реаліях значна частина промислових об'єктів втрачає свою необхідність та актуальність і часто трапляється так, що територія на якій знаходяться промисли залишається покинута разом із поступово за непадаючими будівлями та обладнанням, які вже не є можливим відновити чи просто це не буде рентабельно.

Багато підприємств які зараз переживають не найкращі свої роки були започатковані ще у період ХХ століття. На той час їх розташовували поряд із містами, але вже минуло дуже багато часу, те що колись було околицями міста зараз може бути майже його центром.

Саме тому питання по ревіталізації колишніх промислових об'єктів є важливим та актуальним питанням, яке потребує уваги різних спеціалістів, адже потенціал у таких територій великий. Вже існує достатньо успішних реалізованих об'єктів з трансформації промислових об'єктів у різні комерційні, житлові, рекреаційні та громадські площі.

Залучення покинутих територій до соціального життя, особливо якщо ця покинута територія знаходиться в межах міста є одним з основних пріоритетів місцевих органів влади, адже залучення таких територій позитивно відобразиться на різних аспектах життя громадян, бо можуть бути створені великі рекреаційні території, незвичайні комерційні приміщення, соціальні комплекси, об'єкти можуть бути реконструйовані під житлові будинки, що актуально для сьогодення України, адже можна створити привабливе та незвичайне житло у гарному місці у місті за порівняно не велику ціну, звісно не всі промислові об'єкти підходять для таких цілей, але світова практика демонструє і досить екзотичні варіанти

створення житла у колишніх					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				9

промислових об'єктах наприклад, покинуті елеватори та силосні вежі які переробили у студентські гуртожитки або бюджетні апартаменти у Осло, Норвегія та Копенгагені, Данія.

Загалом існує декілька видів трансформації промислових об'єктів з метою їхнього подальшого використання, всі вони мають певні подібності та відмінності: рекультивація, реновація, редевелопмент, реконструкція та ревіталізація.

Рекультивація – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення порушених або деградованих земель, з метою надання їм господарського або екологічного значення.

Виокремлюють два етапи рекультивації:

Технічна рекультивація — відновлення рельєфу, планування території, усунення залишків промислової діяльності, адже знімання родючого шару ґрунту обов'язкове при будівництві промислових, житлових чи комунальних об'єктів, доріг і при видобуванні корисних копалин.

Біологічна рекультивація — відновлення родючості ґрунтів, насадження рослинності, створення умов для повернення флори і фауни.

Рекультивація є важливою, якщо не обов'язковою частиною відновлення будь якої постіндустріальної території, особливо коли при ревіталізації покинутого об'єкту промисловості є необхідність збереження будівель та конструкцій, в такій ситуації у архітекторів є набагато більше можливостей для озеленення та створення рекреаційних зон у межах даної ділянки, в той час коли у будівельників промислового об'єкту таких можливостей не було.

Реновація — це процес оновлення, модернізації або повного перетворення старих чи зношених будівель, кварталів або територій, з метою покращення їх функціональності, естетичного вигляду та умов проживання.

Багато міст світ мають реновацію як частину своєї стратегії сталого розвитку, адже при реновації старі об'єкти, квартали чи території повністю не зносять, а відновлюють їх таким чином щоб зберегти первісну концепцію.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				10

Здебільшого реновація не є актуальною для вирішення проблеми з не потрібними постіндустріальними територіями та об'єктами, тому що при реновації не передбачає змінення призначення, а всього лиш оновлення. Основними цілями реновації можна виділити: покращення якості, оновлення інфраструктури, підвищення енергоефективності будівель. Прикладом реновації є заміна старих комунікацій у будинку, перепланування квартири, відновлення фасадів історичних будівель.

Редевелопмент – це надання території або об'єкту нового життя, часто шляхом повного знесення старих будівель та створенню на їх місці нових та актуальних проектів. Головною метою редевелопменту є: максимально ефективно використання міського простору, оновлення інфраструктури відповідно до сучасних потреб, підвищення інвестиційної привабливості території, стимулювання економічного зростання району або міста.

Типовим прикладом редевелопменту є знесення застарілого промислового об'єкту та будівництво на його місці нового житлового кварталу. Такий вид трансформації промислового об'єкту притаманний мегаполісам, тому що земля яку займають старі заводи часто знаходиться у історичних кварталах, або у центрі міста, де рахують кожен квадратний метр землі і коштує він дуже дорого. А попит на житло і комерцію в великих містах дуже високий, тому часто муніципальні органи приймають рішення про редеVELOPMENT територій.

Реконструкція – це процес капітального оновлення існуючих будівель або споруд, що включає зміну їх конструкції, планування, іноді — з частковим демонтажем чи добудовами. На відміну від реновації, реконструкція часто змінює функціональні або технічні характеристики об'єкта, але при цьому зберігає його основну структуру.

Реконструкція найпоширеніший вид трансформації об'єктів, будь які ремонтні роботи це реконструкція. Головною метою реконструкції є: підвищити енергоефективність, змінити призначення будівлі шляхом перепланування, добудови або знесення частин об'єкта, відновлення технічної придатності старих

споруд.					601-АД 12176549 ПЗ			Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				11

Типовими прикладами реконструкції можна назвати перебудову старого житлового будинку з новим плануванням, підсиленими несучими конструкціями, новим, або оновленим фасадом, завдяки чому будинок приймає зовсім новий вигляд.

Реконструкція це свого роду компроміс між реновацією та редевелопментом, вихід із ситуації коли потрібно оновити інфраструктуру, але зберегти її первісний вигляд. Вона часто використовується в історичних районах, де повне знесення неможливе через охоронний статус будівель.

Ревіталізація — це процес відновлення, занедбаних або неефективно використовуваних територій, будівель чи районів з метою повернення їм соціального, економічного та культурного значення. Основною метою ревіталізації є вдихнути нове життя у покинутий об'єкт, залучення бізнесу, туризму, культури через створення простору для них у місцях які до цього пустували, створення нових суспільних просторів, підвищення благоустрою та привабливості території.

Такий підхід до трансформації об'єктів та територій стає все популярнішим у Європі, Україні та світі, тому що він дозволяє зберегти культурну спадщину регіону і водночас залучити не задіяні території до суспільного життя. Метод ревіталізації є особливо актуальним для сходу України під час повоєнної відбудови, там знаходяться багато занедбаних через війну добувних промислів, металургійних підприємств, наприклад «Азовсталь», під час ревіталізації значна частина якої може стати меморіальним об'єктом, та ще багато інших заводів які постраждали через війну. У більшості сучасних мегаполісів частка промислової зони приблизно 10% і спостерігається тренд на швидке зменшення цієї долі. Через що і з'являється багато пустуючих фабрик, які необхідно переосмислити і повернути до міського життя.

Ці питання на рівні планувального розвитку міст, у тому числі його промислових та депресивних територій розглянуто в роботах Плешкановської А.М., Панченко Т.Ф., Сторожук С.С., Осітнянко А.П., Підгрушного Г.П. [12; 13;

14; 15].

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				12

Питання реновації колишніх промислових підприємств, їх перепрофілювання стали об'єктом дослідження Каржинерової Т.І., Каржинерової О.Г., Лубенченко Ю.В. [2; 3; 6; 7], Супрунович Ю.О. [21; 22; 23]. Шишкін Е.А., Гайко Ю.І., Вяткін К.І., Панкєєва А.М. дослідили методичні аспекти реновації промислових територій [9]. Важливі залишаються питання формування постіндустріального середовища в історичних частинах міст. Цими питаннями опікуються Іванов-Костецький С.О., Проскуряков В.І., Гой Б.В., Мазур Т.М. [1; 8; 16].

Цікавими й важливими є дослідження, присвячені деградованим промисловим територіям та їх перепрофілювання в ландшафтні об'єкти. Ці питання глибоко досліджені й висвітлені в роботах Ладигіної І.В., Руденко А.О., Шевченко Л.С., Новосельчук Н.Є. [4; 5; 10; 17; 19]. Вирішенню цих проблем присвячені дисертаційні роботи вищезгаданих Супрунович Ю.О. та Руденко А.О. [18; 20].

У зв'язку із частим використанням під час ревіталізації постіндустріального середовища елементи його споруд, обладнання в якості малих архітектурних форм, важливими є питання вторинного використання матеріалів. Цьому присвячені наукові публікації Шевченко Л.С., Новосельчук Н.Є., Чеснокової Т.С., Цешка С.Ю. [27; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 34; 35]. Крім того, Шевченко Л.С. піднімала питання й безпеки покинутих промислових територій [26]. Питання естетики міського середовища тісно пов'язані з формуванням постіндустріального середовища. Тут стали в нагоді праці Осиченко Г.О. та Цигичко С.П. [11; 25], рис. 1.1.

Важливим також є досвід закордонних науковців та фахівців-практиків. Вони розглядають питання як реструктуризації індустріальних міст загалом [36], так і старі промислові будівлі [38; 43; 46], їх території для адаптивного повторного використання у новій функції [37; 39; 41; 42; 45], публікують приклади успішної ревіталізації колишніх промислових об'єктів [40; 44].

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				13

Рис. 1.1 – Історикографічний матеріал роботи

1.2 Світовий досвід дизайну постіндустріального середовища.

У багатьох країнах світу колишні промислові зони перетворюються на сучасні міські простори, що поєднують культурні, рекреаційні та комерційні функції.

Ці трансформації потрібні для:

- **Збереження «індустріальної пам'яті»**, інтеграція історичних елементів у новий дизайн.
- **Екологічну реабілітацію**, очищення територій та створення зелених зон.
- **Соціальну адаптацію**, створення просторів для громадських заходів та взаємодії мешканців.
- **Рефункціоналізацію**, надання нових функцій старим об'єктам, наприклад, перетворення заводів на культурні центри.

Можна виділити п'ять основних задач для постіндустріальних парків:

1. **Естетизація простору**, створення на місці постіндустріальної будівлі або території, привабливого, зручного та цікавого простору, за допомогою ландшафтного дизайну. Ділянка повинна стати зручною для відпочинку та

		перебування людей.							Арк.
									14
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата					

2. **Соціальні практики та комунікації**, організація просторів для спілкування та спільної діяльності, тобто створення на території місць де люди можуть перебувати певний час подаль від міської метушні, передбачає створення бесідок, встановлення лав та павільйонів. Також таким місцем можуть бути різні комерційні заклади на території парку, по типу заклади харчування, ігрові заклади та соціальні об'єкти.
3. **Екологічне відновлення**, озеленення та відновлення природного середовища, здебільшого світовий досвід демонструє тенденцію на екологічність у постіндустріальному середовищі, багато об'єктів інтегрують зелені зони для покращення міського мікроклімату та біорізноманіття.
4. **Репрезентативна функція**, формування нового іміджу міста через оновлені простори, такі об'єкти можуть стати сильним магнітом тяжіння не тільки для місцевого населення, а і для туристів, адже вони є унікальними та не звичайними і зазвичай мають гарне розташування через, що кидаються в очі майже кожному і таким чином можуть стати візитівкою міста.
5. **Музеєфікація індустриального минулого**, створення музеїв, виставкових центрів та експозицій на базі колишніх промислових об'єктів є доволі розповсюдженою практикою, адже нерідко сама будівля може мати історичний статус, а також величезні простори всередині та навколо.

У 70-80-тих рр. ХХ ст. відбулося закриття значної кількості крупних промислових підприємств. Причинами цього стали соціально-економічні, політичні, екологічні та технологічні фактори. У 1967 р. закрили Лондонські доки, так як вони не відповідали новим габаритам контейнеровозів. Крім того, було перенесено центр ділової активності в інший район. У 1985 р. припиняють виробництво сталі на сталеплавильних заводах в Рурі. Результат – вивільнення території у 200 га з промисловими будівлями і спорудами, інженерною і транспортною інфраструктурою. Припинили роботу газгольдери у Відні, Сіетлі та інших містах із-за переходу на природний газ.

Прикладами успішних трансформацій постіндустріальних територій є такі

об'єкти:					601-АД 12176549 ПЗ			Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				15

1. **The High Line (США):** занедбану та непотрібну надземну залізничну колію в Нью-Йорку переобладнано в ландшафтний парк, який став популярним місцем відпочинку та стимулював розвиток прилеглих районів (рис. 1.2).

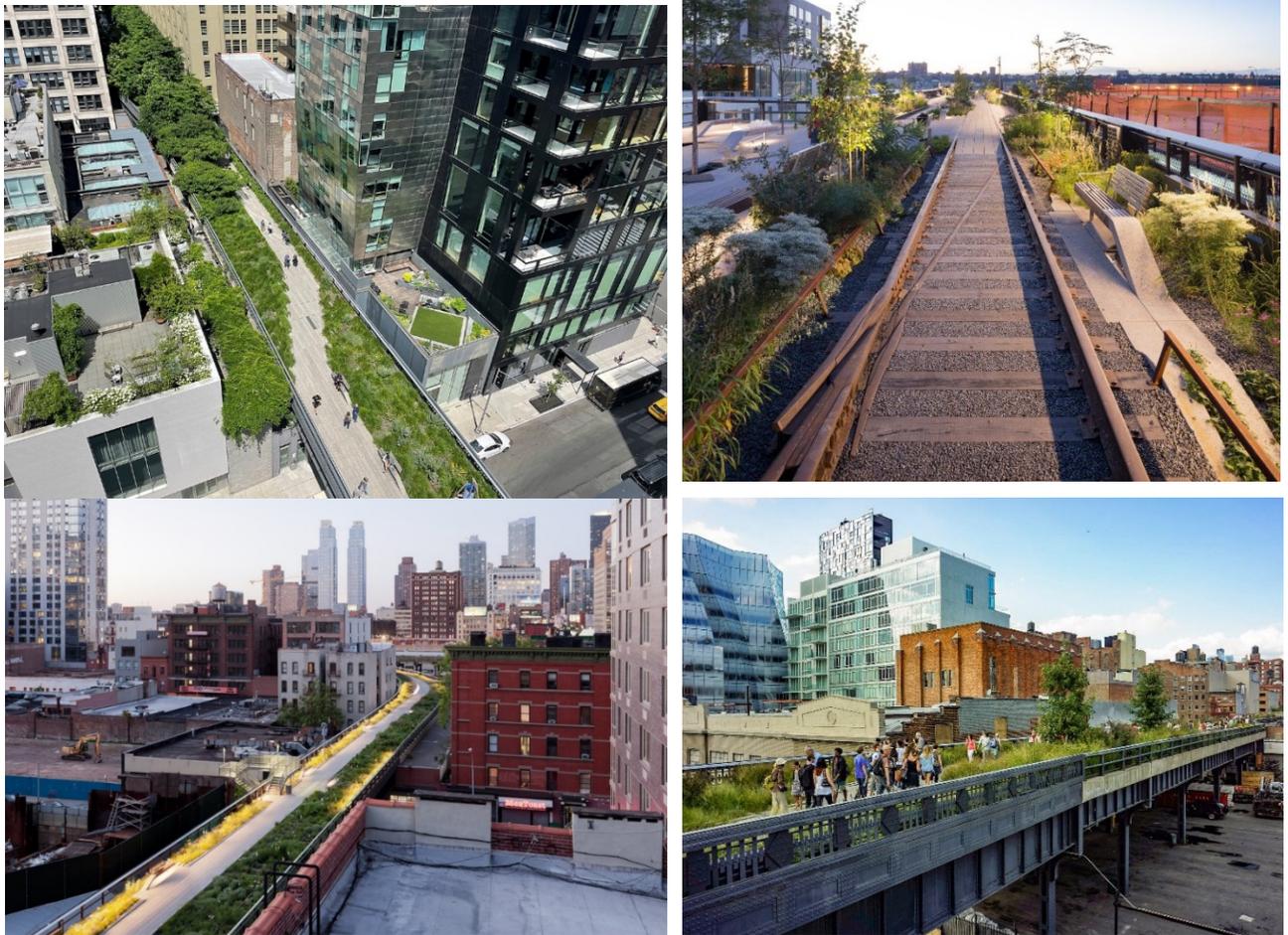

Рис. 1.2 – The High Line Park (м. Нью-Йорк, США). Світлини: з відкритих джерел

2. **Landschaftspark Duisburg-Nord (Німеччина):** колишній металургійний завод перетворено на парк з інтеграцією промислових конструкцій у ландшафтний дизайн, рис. 1.3, а та 1.3, б.

Рис. 1.3, а – The Landschaftspark Duisburg-Nord (Німеччина). Світлини: з відкритих джерел

601-АД 12176549 ПЗ

Арк.

16

Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата
-----	------	-------------	--------	------

Рис. 1.3, б – The Landschaftspark Duisburg-Nord (Німеччина). Світлини: з відкритих джерел

3. **Manufaktura (Польща):** комплекс колишніх текстильних фабрик у Лодзі перетворено на сучасний торговельно-розважальний центр із збереженням історичної архітектури, рис. 1.4.

Рис. 1.4 – The Manufaktura (м. Лодзь, Польща). Світлини: з відкритих джерел

Рекреаційно-розважальний центр є ядром Manufaktura. До його складу входять: кінотеатр з 15 залами (включаючи 3D-зал), роллердром, скейт-парк, стіна для скелелазіння, боулінг, арена лазерних ігор та інші цікаві культурно - розважальні об'єкти. На території фабрики можна відвідати кілька музеїв (Музей міста Лодзь, Музей фабрики і Музей сучасного мистецтва «MS2»), театр. Наразі м. Лодзь став одним з найпопулярніших туристичних центрів Польщі, завдячуючи проведеній ревіталізації колишнього промислового комплексу.

Частина об'єктів є пам'ятками промислової архітектури. Тут забороняється знос цих промислових об'єктів і будівництво на їх місці багатоповерхових архітектурних будівель різного функціонального призначення.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				17

Важливу роль тут відіграє Міжнародний комітет збереження індустріальної спадщини (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage), який розробив рекомендації щодо її захисту та збереження.

Одним із найвідоміших вітчизняних прикладів ревіталізації промислової будівлі є Мистецький арсенал у місті Києві (рис. 1.5). На території Старої Печерської фортеці, на перетині вулиць Лаврської і Цитадельної розташована будівля Арсеналу (1784-1803). На першому поверсі Арсеналу були майстерні, вартівня та команда чергового офіцера, на другому майстерні, канцелярія управління, контора, креслярня. Арсенал виконував також функції сховища зброї. Під час війни споруда мала слугувати оборонним цілям. До останнього часу Арсенал використовувався як промисловий будинок. Ця велика для свого часу споруда сьогодні відіграє важливу містобудівну роль у забудові заповідної території Старої Києво-Печерської фортеці. На сьогодні Мистецький арсенал — це проект, який був реалізований з метою створення культурно-мистецького та музейного Комплексу європейського рівня. Це новий мистецький майданчик, відкритий для імпровізацій та імпрез, який ще не є заангажований жодним мистецьким проектом і обумовлений лише стінами старого Арсеналу.

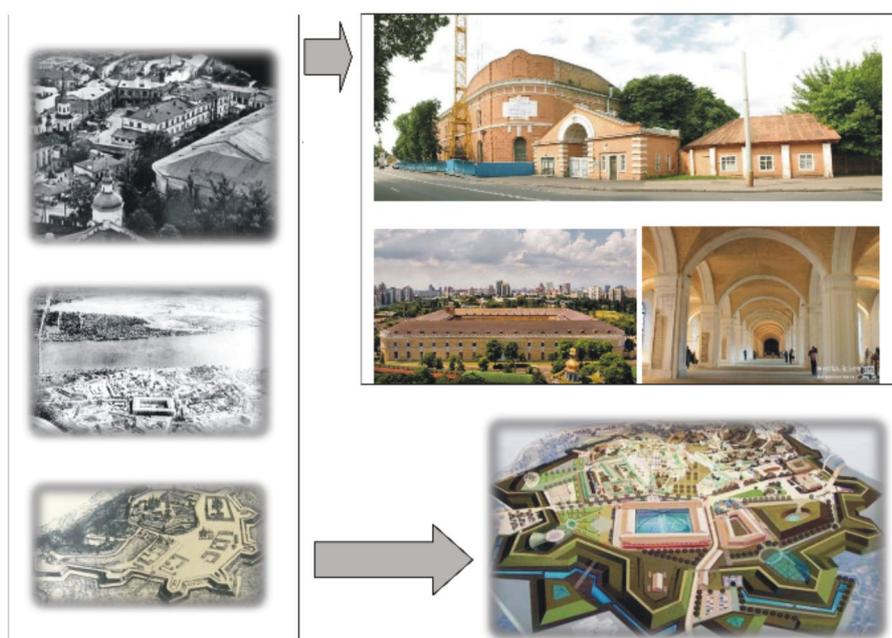

Рис. 1.5 – Ревіталізація будівлі «Гарматного двору» (Мистецький арсенал), м.Київ (Україна).

				Матеріали з відкритих джерел	Арк.
				601-АД 12176549 ПЗ	18
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата	

Висновки по розділу I.

1. Дослідженням виявлено і проаналізовано літературні джерела, які стосуються постіндустріального середовища – його сучасного стану, існуючим безпекових та екологічних питань, подальшого функціонування. Серед опрацьованих матеріалів – наукові напрацювання вітчизняних та закордонних фахівців, періодичні видання, автореферати дисертацій. З’ясовано питання, які потребують подальшого вивчення й оновлення.
2. З’ясовано існуючі підходи до трансформації постіндустріального середовища, які апробовані у світовій практиці – рекультивация (технічна, біологічна), реновация, редевелопмент, реконструкция, ревіталізація.
3. Виявлено і проаналізовано вітчизняний і закордонний досвід дизайну постіндустріального середовища. Найбільше поширення цей процес набув у 70-80-х рр. ХХ ст., чому сприяла низка економіко-політичних, екологічних та технологічних факторів.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								19
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

РОЗДІЛ II

ПОСТІНДУСТРІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Типологічні різновиди об'єктів реновації промислових територій.

Промислові підприємства поділяють на галузі виробництва, які є складовою частиною народного господарства. Вони складаються з промислових будівель, які призначені для здійснення виробничо-технологічних процесів, пов'язаних з випуском певного виду продукції. Незалежно від галузі промисловості об'єкти розділяють на чотири основні групи: виробничі, енергетичні, будівлі транспортно-складського господарства та допоміжні будівлі або приміщення.

Також промислові підприємства мають певний клас шкідливості. Він визначає ті захисні заходи, які необхідно враховувати при їх проектуванні, будівництві або подальшій експлуатації. Залежно від складу і кількості шкідливих факторів та умов технологічного процесу промислові підприємства діляться на п'ять класів:

- *I клас* – це підприємства, які у великих обсягах виплавляють чавун, здійснюють вторинну переробку кольорових металів або виплавку сталі, також хімічні підприємства та інше;
- *II клас* – ці ж підприємства, але які мають меншу продуктивність;
- *III клас* – це підприємства, які у малих обсягах виплавляють чавун, займаються виробництвом фасонного лиття, вторинною переробкою кольорових металів, а також підприємства, що виготовляють прилади з ртуттю;
- *IV клас* – це підприємства з невеликими ливарними і гарячими цехами, або такі, що виготовляють металеві електроди, металообробну продукцію, будівельні, деревообробні матеріали, великі підприємства текстильного, легкої, харчової та іншої промислової продукції;
- *V клас* – це підприємства без ливарних, але з термічними та іншими цехами, де здійснюється обробка металів у гарячому або розплавленому стані, друкарні, меблеві фабрики, трикотажні, ткацькі, швейні підприємства і т.ін.

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
						20
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

Дослідженням виявлені основні виробничі будівлі та території, які підлягають ревіталізації у світовій практиці (рис. 2.1).

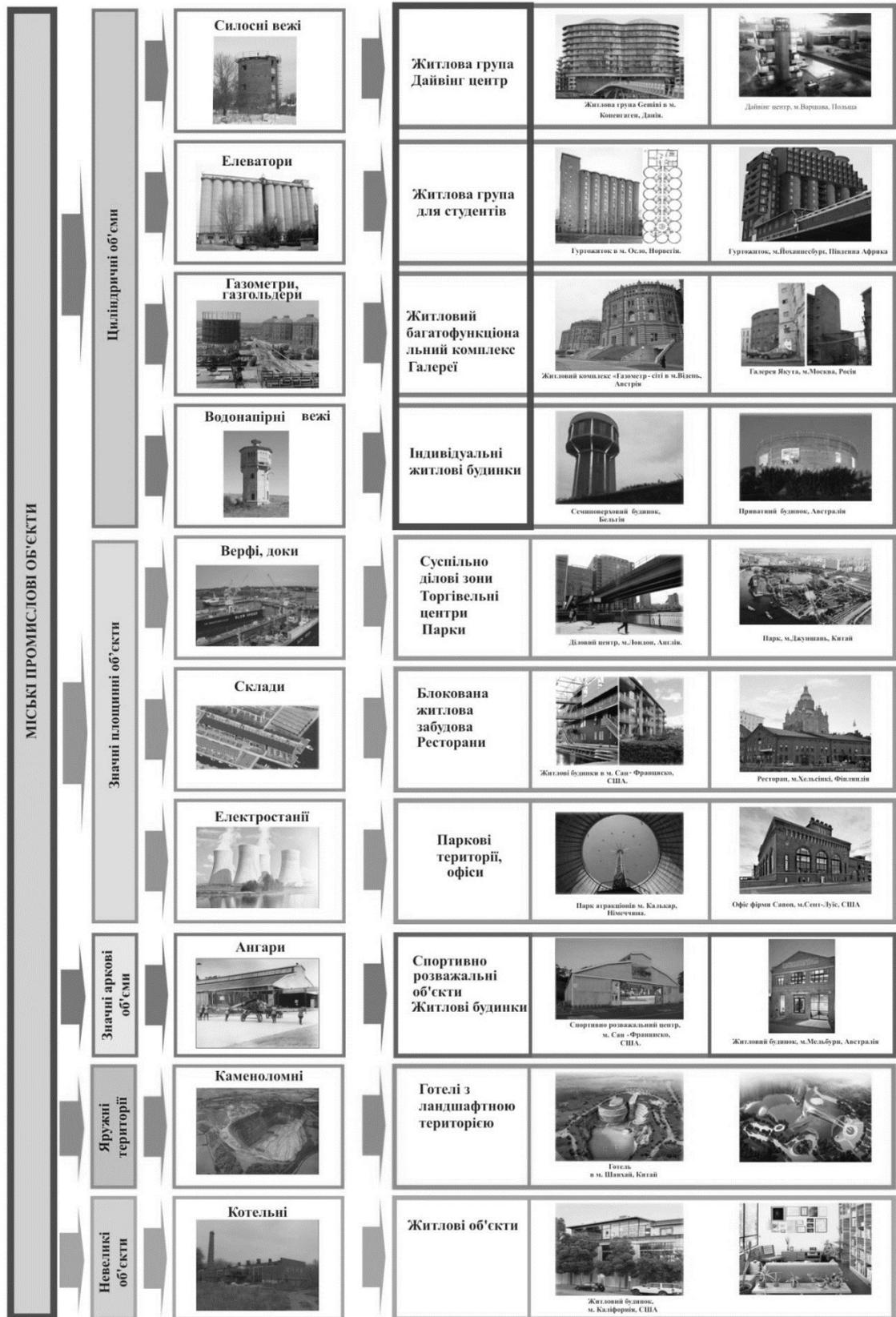

Рис. 2.1 – Промислові об'єкти, які частіше підлягають ревіталізації.

Згідно з дослідженнями, об'єкти реноvaції промислових територій можна класифікувати за такими показниками:

1. За масштабом (рис. 2.2):

- Окремі будівлі (наприклад, заводи, фабрики) – мікрорівень.
- Промислові комплекси або квартали – макрорівень.
- Цілі промислові райони – мегарівень.

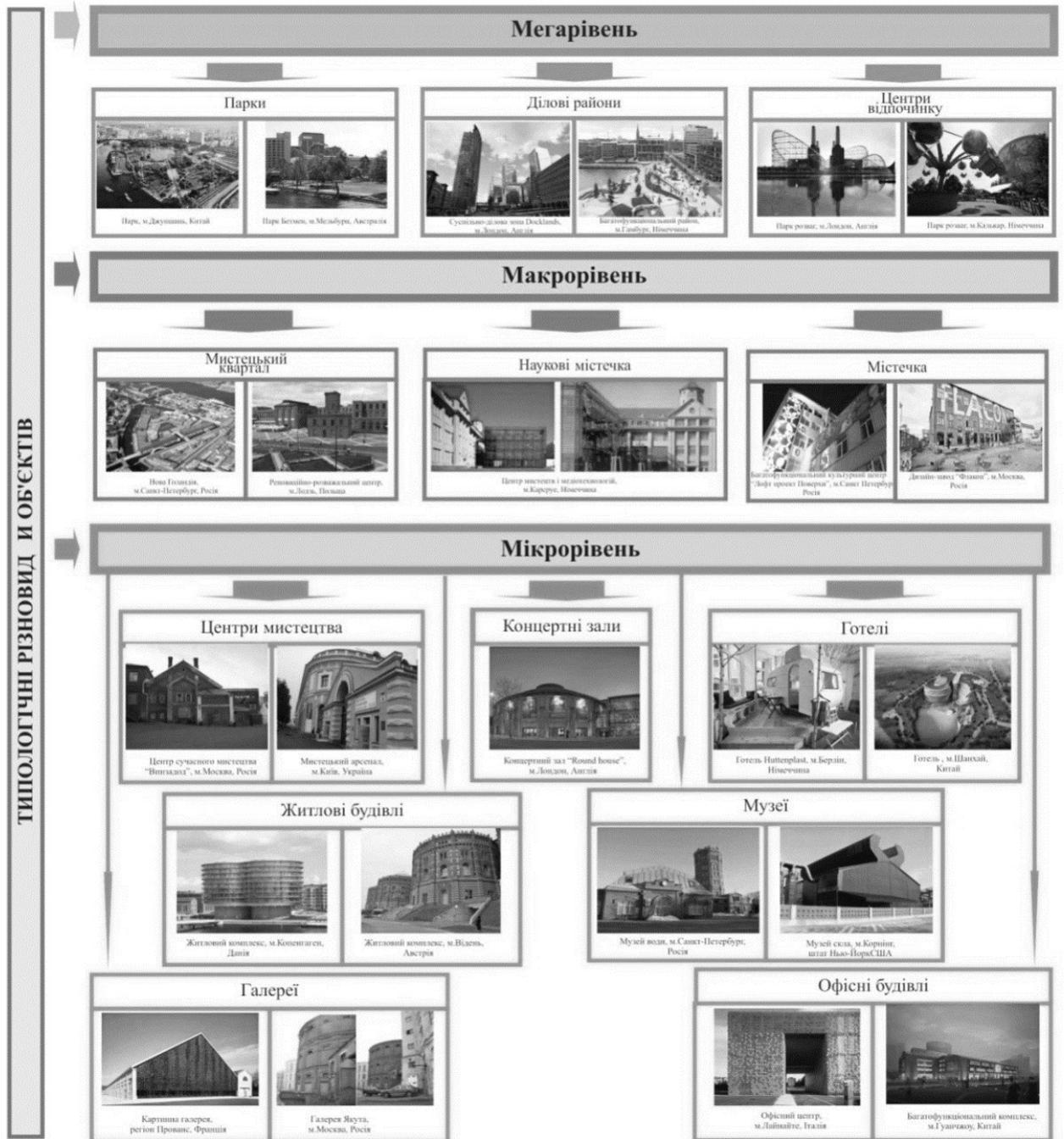

Рис. 2.2 – Класифікація промислових територій за масштабом

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				22

2. За функціональним призначенням після реновації (рис. 2.3):

- Культурні центри (музеї, галереї).
- Житлові комплекси.
- Комерційні об'єкти (офіси, торгові центри).
- Освітні установи.
- Громадські простори (парки, сквери).
- Тощо.

Рис. 2.3 – Класифікація промислових територій за функціональним призначенням після реновації

3. За ступенем збереження оригінальної структури (рис. 2.4):

- Повна реконструкція з збереженням фасадів.
- Адаптивне повторне використання з мінімальними змінами.
- Комбінація нових і старих елементів.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				23

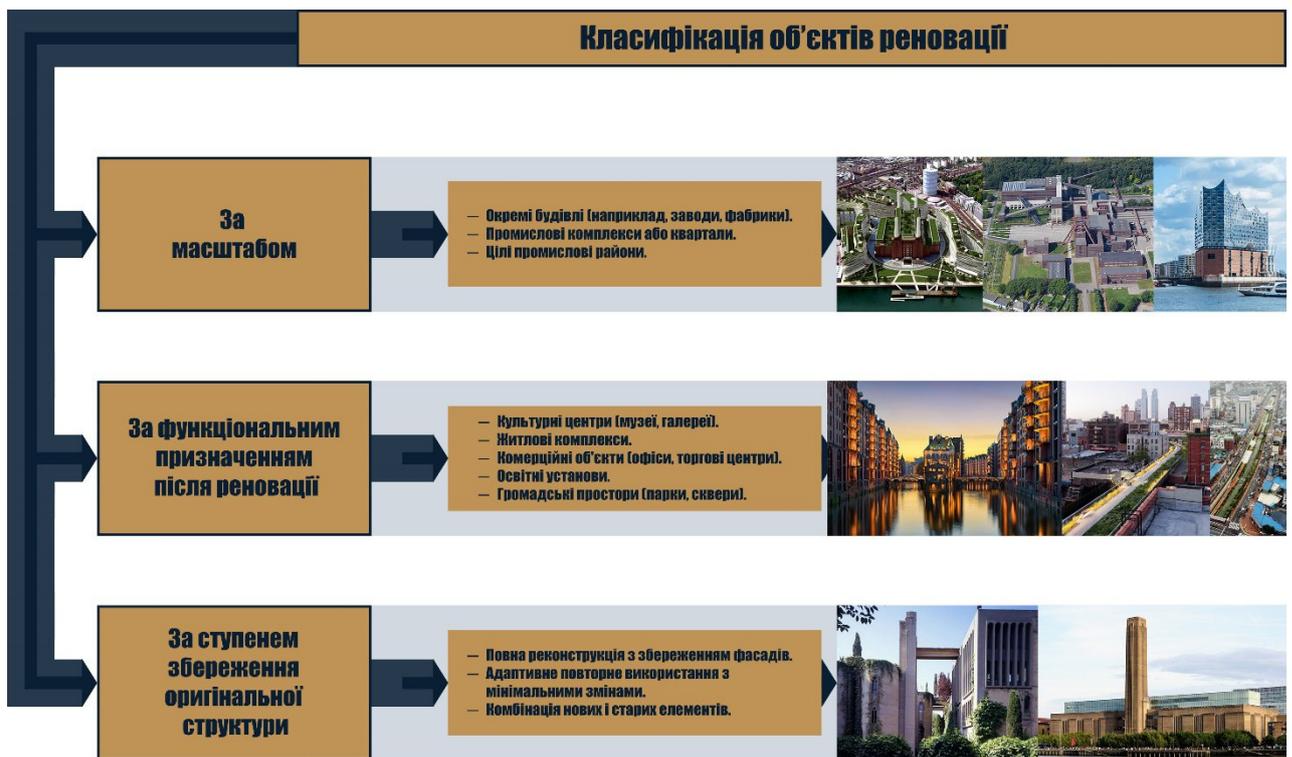

Рис. 2.4 – Класифікація об'єктів реновації. Світлини з відкритих джерел

2.2 Засоби формування об'єктів на основі реновації постіндустріального середовища.

Першим можна виділити *архітектурний підхід* до реновації об'єктів, він включає в себе різноманітні архітектурні стратегії до формування об'єкта, такі як:

- **Адаптивне повторне використання** – ця стратегія передбачає збереження основної структури будівлі, в цю структуру входять фасади, тобто зовнішній вид будівлі, конструкції, якісь значущі елементи попереднього інтер'єру, або великі покинуті виробничі механізми, але в об'єкт можуть бути внесені деякі адаптивні зміни для забезпечення нормального функціонування при новому призначенні.
- **Інтеграція нових архітектурних форм** – цей спосіб дає можливість розширити можливості по використанню об'єкта реновації, адже до існуючої історичної структури додається якась сучасна архітектурна форма наприклад до не високої цегляної будівлі під час реконструкції добудували скляну частину, завдяки якій з'явилося додатковий простір, що дало можливість

	забезпечити дотримання	всіх нормативних документів при новій функції			ДК.
		601-АД	12176549	ПЗ	
Зм.	Арх. Діло	Підпис	Дата		24

- **Реставрація та консервація** – це спосіб при якому об’єкт реставрації відновлюється з внесенням мінімальних змін у зовнішній вигляд, конструкції, планування і. т. д. Мінімальні зміни включають в себе такі роботи як укріплення несучих конструкцій, адже іноді просто неможливо відновити нормальну роботу будівлі без укріплення несучих елементів, також це можуть бути не ідентичні матеріали у оздобленні будівлі, через не ефективність або дороговизну оригінальної структури.

Ще одним важливим засобом який використовують при реновації об’єктів є, *сучасні технології та новітні технічні засоби.*

- Дуже важливою частиною сучасного будівництва є використання екологічних матеріалів, наприклад **самовідновлювальний бетон** – це революційний матеріал, який змінить будівельну галузь, кардинально мінімізуючи необхідність у ремонті, що в свою чергу знизить витрати на обслуговування об’єкту. Також зараз є можливість використовувати такі матеріали які виготовлені із **соломи**, або **переробленої глини**, стіни в яких використана солома як утеплюючий матеріал значно тепліші та екологічніші. Такі матеріали як скло, метал, або пластик, можуть бути перероблені та використані для будівництва **повторно**. Використання матеріалів після переробки значно зменшує кількість відходів у навколишньому середовищі та сповільнює споживання нових природніх ресурсів. Новітні ізоляційні матеріали, як **біоцемент**, забезпечують ефективну теплоізоляцію і мають значно менший вплив на навколишнє середовище порівняно із традиційними ізоляційними матеріалами. Не можна оминати такий класичний матеріал як **дерево** – це надзвичайно екологічний та енергоефективний матеріал, важливою позитивною властивістю цього матеріалу є його доступність та можливість бути відносно швидко відновленим при наявності пошкоджень. Більшість еко матеріалів які мають низькоемісійні фарбувальні та клеючі суміші, набагато менше випаровують шкідливі хімічні сполуки. Що

					забезпечить краще повітря в приміщеннях, це сприятиме зниженню ризиків	КД
					601-АД 12176549 ПЗ	
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		25

проявів алергії або захворювання дихальних шляхів у відвідувачів, або мешканців об'єкта.

- **Інноваційні будівельні системи** – це передові технології, методи та архітектурні рішення, які впроваджуються у процесі проектування, зведення та експлуатації будівель з метою підвищення енергоефективності, екологічної стійкості, прискорення монтажу та гнучкої адаптації об'єктів до поточних потреб. Основні види інноваційних будівельних систем:

- 1) Модульне будівництво – це збірка будівель або їх частин із попередньо виготовлених на заводі блоків. Переваги такого способу будівництва є швидкість монтажу, зниження витрат на будівництво та зменшення кількості відходів.
- 2) 3D-друк будівельних конструкцій – цей спосіб будівництва вимагає наявності великих принтерів для поступового нанесення шарами бетону, полімеру або інших сумішей. Головним плюсом способу буде можливість створення складних форм об'єктів.
- 3) Інтеграція систем «розумного будинку» - це забезпечить можливість інтеграції систем автоматизованого освітлення, клімату та безпеки.
- 4) Біокліматична архітектура – це проектування об'єктів з урахуванням максимального використання природного освітлення, вентиляції, рельєфу та клімату. Переваги такого способу будівництва є в зменшенні використання штучних ресурсів.
- 5) «Зелені» фасадні системи (жива архітектура) – полягає у використанні вертикального озеленення та дахів-садів. Перевагами буде поліпшення мікроклімату, естетичний вигляд об'єктів та очищення повітря, але такі системи потребують відповідального підходу до їх проектування, ресурсів за їх доглядом та періодичним відновленням шляхом заміни старих рослин на нові.

- **Енергоефективні рішення** – це інтеграція систем сонячного опалення, вентиляції з рекуперацією тепла. Сучасні технології дають можливість

	обладнати величезні	пост	індустріальні простори та поверхні будівель на н			Арк.	
				601-АД	12176549	ПЗ	26
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата			

відновлюваними джерелами енергії, здебільшого це сонячна енергія з використанням сонячних панелей та вітрова з використанням вітряків різних розмірів. Створення ефективної вентиляції та гарної теплоізоляції допоможуть мінімізувати споживання енергії на опалення та охолодження. Також можна організувати збір та очищення дощової води, з подальшим використанням для потреб людей на об'єкті або для підтримки природного середовища на прилеглий території.

Перед початком реновації потрібно дослідити всі соціокультурні аспекти, тому що подальша робота над об'єктом повинна враховувати цей аспект, адже він є одним із головних, тому що будь який об'єкт реновації, а особливо соціокультурні центри, не будуть існувати у вакуумі, їх створюють для людей (відвідувачів), а отже важливо заздалегідь дослідити потенційну аудиторію.

Максимально залучити місцевих жителів до процесу проектування та безпосередньої реалізації об'єкту. Таким чином можна буде максимально чітко розуміти потреби та побажання людей які проживають на території біля об'єкту реновації. Такий підхід матиме позитивний ефект на сприйняття громадянами цього об'єкту та його реновації в принципі.

У кожній країні, потім у певному регіоні, далі у окремо взятої території є ті чи інші культурні особливості, унікальні об'єкти які характерні тільки цій місцевості, особливі розписи або декоративні елементи притаманні тільки тому регіону, і це необхідно враховувати при реновації об'єктів, адже це може надати виключної унікальності об'єкту, надасть місцевого духу об'єкту і додатково прив'яже його до місцевості в якій він розташований.

Більшість об'єктів реновації це постіндустріальні території, це місця які за первинною функцією скоріш за все не розраховувалися для відвідування всіх верст населення, а отже це потрібно враховувати та забезпечити створення інклюзивних просторів, без бар'єрного середовища та в цілому забезпечити максимально зручний та простий простір для будь якого відвідувача.

Економічні та екологічні аспекти в реновації постіндустріальних об'єктів

полягають у тому що реновація часто є вигіднішою за нове будівництво, адже

601-АД 12176549 ПЗ

Док.

27

Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата					

здебільшого сам об'єкт вже збудований, залишається тільки дообладнати його та привести як і сам об'єкт так і його територію у відповідний вигляд.

Використання вже існуючих, але занедбаних об'єктів знижує потребу у нових матеріалах, та суттєво зменшує відходи від того ж самого будівництва. І також потрібно розуміти що коли покинутий об'єкт отримує нову функцію і його приводять до гарного стану, разом з ним до відповідного стану приводять і територію навколо, що безпосередньо гарно відображається на екології.

Реновація об'єктів призводить до стимулювання економіки та створенню нових робочих місць, що створить більш сприятливий інвестиційний фон. Тому реновація є ефективним способом для підвищення комфорту та рівня життя у регіоні.

Отже, реновація промислових зон – це багатопланова задача, яка потребує інтегрованого розгляду, беручи до уваги архітектурні, інженерні, соціокультурні, фінансові та природоохоронні фактори. Вдалі кейси з різних куточків планети показують, що перетворення пост-індустріальних комплексів здатне не тільки зберегти історичне надбання, але й згенерувати нові функціональні площі, які відповідають вимогам сьогодення.

Висновки по розділу II.

1. З'ясовано, що незалежно від галузі промисловості об'єкти розділяють на чотири основні групи: виробничі, енергетичні, будівлі транспортно-складського господарства та допоміжні будівлі або приміщення. Залежно від шкідливості промислових об'єктів їх поділяють на 5 основних класів шкідливості.
2. Світова практика показала, що основними виробничими будівлями та територіями, які підлягають ревіталізації є: силосні вежі, елеватори, газометри, газгольдери, водонапірні вежі, верфі, доки, склади, електростанції, ангари, каменеломні та котельні.
3. Дослідженням виявлена класифікація промислових територій за масштабом

					(мегарівень, макрорівень та мікрорівень), функціональним призначенням	Арк.
					601-АД 12176549 ПЗ	28
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

після реновації (культурні центри, житлові комплекси, комерційні та освітні заклади, громадські простори, тощо), за ступенем збереження оригінальної структури (повна реконструкція, адаптивне повторне використання, комбінація нових і старих елементів).

4. З'ясовано, що дієвими засобами та прийомами формування об'єктів на основі реновації постіндустріального середовища є: адаптивне повторне використання, інтеграція нових архітектурних форм, реставрація та консервація, сучасні технології та новітні технічні засоби (самовідновлювальний бетон, солома, перероблена глина, біоцемент, дерево), інноваційні будівельні системи (модульне будівництво, 3D-друк будівельних конструкцій, система «розумний будинок», біокліматична архітектура, «зелені» фасадні системи) та енергоефективні рішення.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								29
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

РОЗДІЛ ІІІ
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИЙОМИ ДИЗАЙНУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА

3.1. Особливості дизайну постіндустріального середовища

Дизайн постіндустріального середовища має певні особливості та фактори які впливають на формування зовнішнього вигляду будівель та прилеглих територій. Деякі з них можна змінити, або знехтувати і це не вплине на функціональність об'єкту, а деякі вимагатимуть до себе особливої уваги з боку архітекторів.

- 1) **Контекстуальність і збереження ідентичності місця**, постіндустріальні території мають унікальний історичний шар, адже їх формування було задовго до часу коли над ними почали працювати архітектори та інженери в рамках відновлення. Дизайн неодмінно повинен враховувати архітектурну спадщину, типологію будівель та матеріали. Розповсюдженою практикою в дизайні постіндустріального середовища є залишати різноманітні фрагменти конструкцій (металеві ферми, цегляні стіни, димарі), вони можуть вже не виконувати свою первозданну функцію, але мати вражаючий вигляд та гарно передавати естетику середовища. Тому вони часто стають важливими частинами нової архітектури, їх інтегрують в новий дизайн і не рідко вони стають основними елементами його. Це створює континуїтет нового дизайну з минулим і дозволяє передати пам'ять місця. Гарним прикладом такого дизайну є Zeche Zollverein (Ессен, Німеччина, рис. 3.1) – ревіталізована вугільна шахта, в якій автентичні конструкції стали домінантами ландшафту.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								30
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

Рис. 3.1 – Zeche Zollverein (Ессен, Німеччина). Світлини з відкритих джерел

2) Мультифункціональність і адаптивність, за своєю специфікою постіндустріальні об'єкти часто мають в своєму розпорядженні великі відкриті ділянки території навколо себе, це дозволяє не лише організувати зручну інфраструктуру для відвідувачів, а й впровадити гнучкі сценарії використання простору, це можуть бути подіумні простори, виставки, коворкінги, освітні кластери, та багато інших цікавих заходів для відпочинку, роботи та освіти. Багато проектів по відновленню постіндустріального середовища орієнтуються на принципи адаптивного повторного використання (adaptive reuse), де дизайн залишає можливість за необхідності повністю або тимчасово змінити функцію простору або

об'єкту. Це є безумовно вигідно з економічної та соціальної точки зору,

601-АД 12176549 ПЗ

Арк.

31

Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата	

тому що один і той же простір може стати базою для проведення кардинально різних заходів, від ігрових виставок до бізнес конференцій, такий широкий спектр охоплює максимально великий шар суспільства. Приклад саме такого використання простору, є Docklands (Мельбурн, Австралія) — колишні склади перетворено на мікс житла, офісів, публічних просторів, рис. 3.2.

Рис. 3.2 – Docklands (Мельбурн, Австралія). Світлини з відкритих джерел

3) Великомасштабність і відкритість, постіндустріальні території мають характерні їх територіям просторові масштаби: великі ангари, широкі прольоти, високі стелі. Це як створює великі можливості для дизайнерів так і ставить перед ними певні виклики, адже вони повинні працювати з людським масштабом, створювати зони комфорту, забезпечувати чітку навігацію по об'єкту, зонування, організовувати мікропростори для різних аудиторій, не дивлячись на ніби то легкість цього завдання зробити все якісно і зручно, щоб це не викликало паніки від перенавантаження нервової системи людини яка потрапила у величезний простір де багато не знайомих людей, всюди щось відбувається, потрібно зробити всі навігаційні елементи,

									Арк.
									32
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата					

такі як доріжки, таблички на яких буде вказано де що знаходиться, максимально доступними та простими, це забезпечить всім людям комфортне перебування на великому просторі, бо вони будуть чітко розуміти де що знаходиться і не заблукають у цьому об'єкті. Інклюзивність, це не особливість саме дизайну постіндустріального середовища, а особливість дизайну в цілому. В сучасному світі забезпечення доступності є не від'ємним елементом, тому і постіндустріальні об'єкти потрібно буде обладнати всім необхідним для забезпечення доступу всіх верст населення.

4) Техногенні матеріали і текстури, часто в дизайні залишають відкриті поверхні з бетону, металу, клінкерної цегли, сліди старих механізмів, як елемент стилістики (*Industrial*) яка найкраще передає атмосферу постіндустріального середовища. Неодмінно що все потребує оновлення, тож і ці матеріали поєднують із новими, такими як дерево, скло, рослинність, створюючи контраст старого і нового. Залишаючи старі матеріали разом з ними залишається атмосфера та дух минулого цього об'єкта. Приклад бережного відношення до оригінальних матеріалів об'єкта Tate Modern (Лондон) — збережений фасад електростанції з інтер'єрами у стилі мінімалізму, рис. 3.3.

Рис. 3.3 – Tate Modern (Лондон). Світлини з відкритих джерел

5) Інтеграція в ландшафт і природне середовище, промислові об'єкти, особливо старі, не надто багаті якимись зеленими зонами із цікавим ландшафтом, тому що їх основне призначення було в виробництві певного продукту і нічого більше, все повинно було бути максимально

мінімалістично, щоб був максимально великий прибуток у власника.

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		33

Коли ж ми говоримо про такий об'єкт у ракурсі реновації, то маємо справу з великою територією та гігантськими приміщеннями які буквально пусті, тому у дизайнерів та архітекторів є дуже багато можливостей по переосмисленню простору включаючи деконструкцію жорстких бетонних площ, створення ландшафтних зон, водойм, озеленення дахів. Це має свій вплив не тільки на екологію, а й на сприйняття цього простору людьми, озеленення освіжить та на дасть легкості та комфорту у масивні бетонні постіндустріальні об'єкти. Застосовується підхід «ревайлдингу», що передбачає відновлення природних екосистем. Урбаністичні підходи до «зеленого переобладнання» – це трансформація щільно забудованих ділянок у екологічно збалансовані та стійкі до кліматичних змін простори. Створення на ділянці водних об'єктів також позитивно повпливає на емоційне самопочуття відвідувачів. Прикладом такого постіндустріального об'єкту є Landschaftspark Duisburg-Nord (Німеччина) — промисловий парк, де старі печі та металеві конструкції інтегрували у систему еко-парку. На основі покинутих бетонних конструкціях створили не звичайні водні об'єкти, по всій території висадили багато рослин та створили вражаючі пішохідні маршрути по парку, рис. 3.4.

Рис. 3.4 – Landschaftspark Duisburg-Nord (Німеччина). Світлини з відкритих джерел

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				34

6) **Світло, звук і атмосфера**, часто застосовують драматичне освітлення старих конструкцій (up-lighting), аби підкреслити форму і матеріал об'єкту, цей прийом виглядає дуже ефектно тільки у темну частину дня, але є дуже красивим та атмосферним. Важливим стає акустичне моделювання простору: в колишніх індустріальних будівлях — великий ревербераційний час, тому необхідна додаткова обробка або введення нових об'ємів. При великій кількості людей в великих приміщеннях будуть створювати велике відлуння, яке в свою чергу тільки збільшить навколишній шум, а це буде робити перебування людини в такому середовищі не комфортним, тому треба додавати різні декоративні елементи які будуть поглинати звукові хвилі тим самим зменшуючи шум, це можуть бути якісь великі підвісні декорації, якась обробка стін, або збільшення кількості та розмірів рослин.

Рис. 3.5 – Світло й атмосфера постіндустріального середовища. Світлини з відкритих джерел

7) **Залучення локальної спільноти**, успішний дизайн базується на партисипативному проектуванні, тобто за активної участі громади. Часто ініціативи реновації підтримуються знизу: активістами, художниками, архітекторами. Прикладом такого є 798 Art District (Пекін, Китай, рис. 3.6) – знаходиться на території збудованого у 50-х роках заводу, який виробляв електричне обладнання. Займає 1 квадратний кілометр та має на своїй території десятки різноманітних галерей, студій та виставкових центрів. На території постійно проводяться різні виставки як молодих та талановитих

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				35

авторів та і класиків. Це відносно вільна від цензури територія, на якій митці можуть дати волю своїм почуттям. Також на території розташовані житлові будинки, магазини, кафе та ресторани. Вхід вільний для всіх бажаючих. Кожен має можливість придбати експонат який упав у око, або купити репродукцію.

Рис. 3.6 – 798 Art District (Пекін, Китай). Світлина з відкритих джерел

8) Інфраструктура і мобільність, старі промислові зони часто мають незадовільне транспортне сполучення, або бути на відстані від основних транспортних маршрутів, тому є сенс інтегрувати вело- та пішохідні зв'язки, забезпечивши відповідну інфраструктуру. Цікавим прикладом як архітектори та дизайнери не просто створили унікальний парк на покинутій залізничній колії, а зробили з неї цілий вело- та пішохідний маршрут який проходить через значну частину міста, тому по ньому реально з комфортом та задоволенням можна дістатися в потрібне місце – це High Line Park у Нью-Йорку, рис. 3.7.

Рис. 3.7 – High Line Park (Нью-Йорк, США). Світлина з відкритих джерел

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				36

9) **Філософія сталого розвитку**, більшість проєктів пов'язаних з реновацією, ревіталізацією постіндустріального середовища, працюють у напрямку концепції сталого розвитку, ось деякі її тези:

- повторне використання конструкцій;
- мінімізація споживання ресурсів;
- зниження викидів CO₂;
- екологічна відповідальність.

Дизайн постіндустріального середовища є складним і неординарним процесом, що інтегрує інженерну точність та культурну рефлексію разом із делікатністю ландшафту і соціальною емпатією у новий дизайн старих об'єктів. Сучасний підхід до реновації не руйнує минуле, а інтегрує його як частину нового нарративу. Його завдання виходить за межі простого осучаснення фізичного наповнення та прибирання території. Йдеться про створення цілісного простору, який поєднає в собі минуле, теперішнє та майбутнє у функціонально і емоційно єдину структуру.

Особливість такого дизайну полягає в роботі з історично важливими об'єктами, де збережені елементи індустріального минулого не прибираються, а навпаки стають цінним маркером того часу. Постіндустріальні об'єкти — заводи, склади та інші промислові об'єкти — набувають нових соціокультурних функцій. Вони трансформуються у мистецькі платформи, освітні та громадські простори, що сприяють не лише фізичній, а й символічній реінтеграції об'єкту.

Постіндустріальний дизайн розглядає територію не лише як простір для забудови, а як символічне місце із своєю історією та пам'яттю. У цьому випадку дизайнер виступає як медіатор між епохами, що працює з напівзруйнованими об'єктами, ландшафтною ерозією, інфраструктурними шрамами, з метою формування нових соціокультурних просторів.

Крім того, реноваційний дизайн спрямований дати відсіч сучасним урбаністичним викликам, таким як: зростання щільності міської забудови, деградацію відкритих просторів, потребу в екологічно збалансованих рішеннях.

Його інструментарій охоплює принципи сталого розвитку, адаптивного					Фок.
601-АД 12176549 ПЗ					37
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата	

повторного використання, принципи екологічного дизайну та партисипативного планування, що активно залучає громаду до формування нового простору.

Отже, дизайн постіндустріального середовища – це не тільки практична діяльність, а й форма культурного переосмислення простору, яка сприяє формуванню нової концепції і поліпшує рівень життя громади. Занедбані та покинуті зони міста стають фізично та емоційно доступними, чудово вписаними у контекст міста – як місця, що стали не лише забутою історією, а місцями де історія минулого підтримана сьогоднішнім, йде в майбутнє.

3.2. Прийоми дизайну постіндустріального середовища

В результаті комплексного аналізу колишніх промислових територій, які зазнали регенерацію та ревіталізацію, виявлені найбільш характерні прийоми їх дизайну на функціонально-конструктивному, розпланувально-композиційному та художньо-естетичному рівнях. Серед них:

- 1) надання об'єктам нових життєздатних функцій згідно типології, які є актуальними для району, населеного пункту тощо, рис. 3.8;

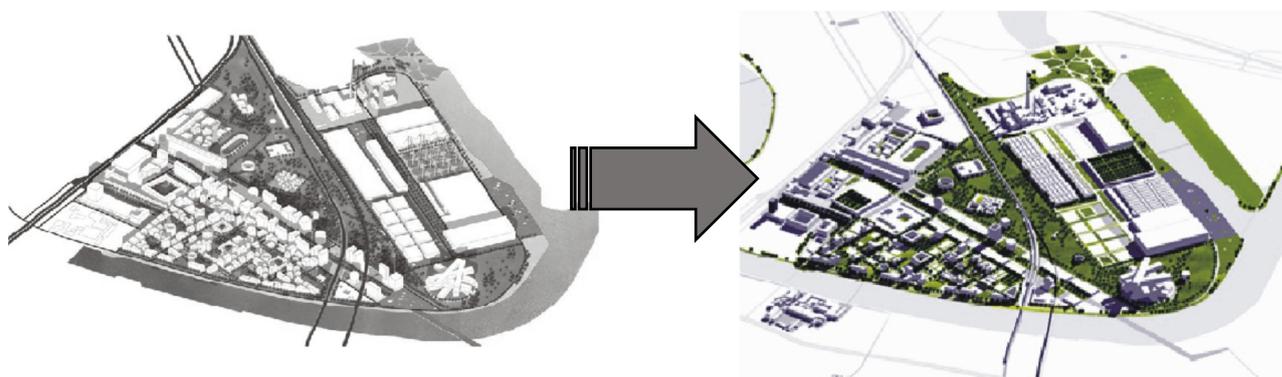

Рис. 3.8 – Нова функціональна організація об'єктів. Рисунок автора

- 2) формування функціональних зон різного призначення згідно типології об'єкта, рис. 3.9, а;
- 3) музеєфікація окремої ділянки об'єкта (території, блоку будівлі, окремої будівлі в структурі об'єкта), рис. 3.9, б;

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				38

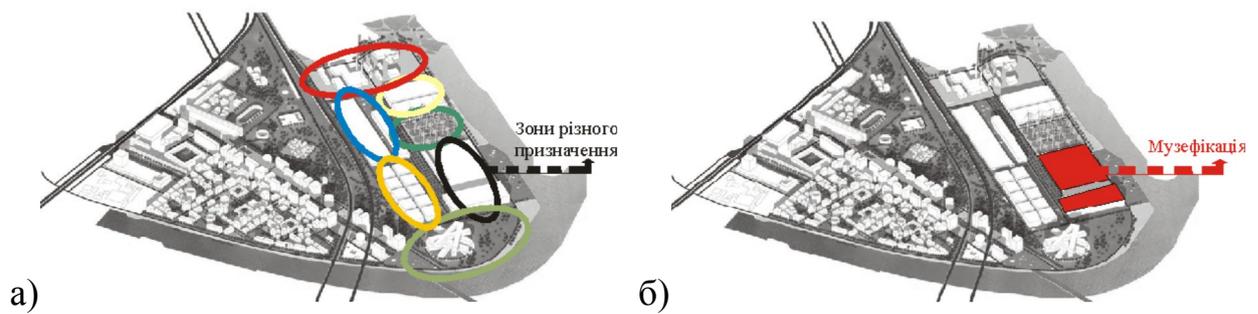

Рис. 3.9 – Формування функціональних зон (а), у тому числі – музейної (б). Рисунки автора

- 4) використання промислових каналів під спеціальну систему очищення нових водних об'єктів з мікроорганізмами і рослинами, рис. 3.10, а;
- 5) повторне використання промислових машин, механізмів для навчальних функціональних цілей, рис. 3.10, б;

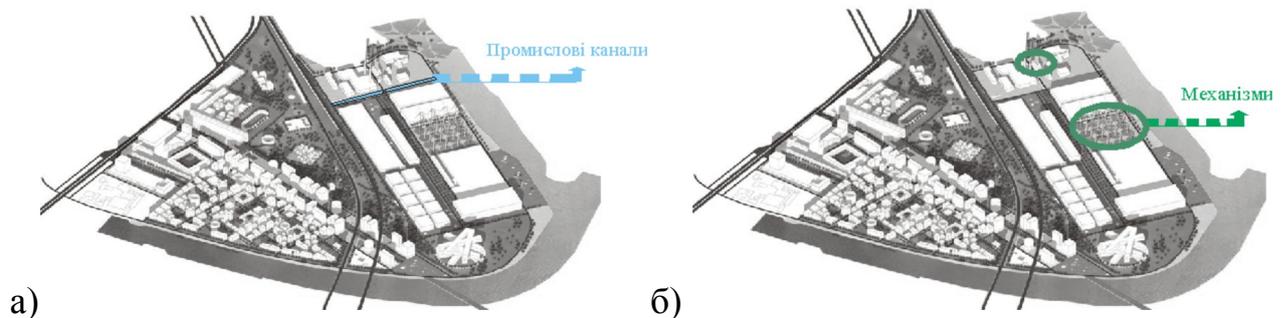

Рис. 3.10 – Використання промислових каналів (а) та промислового обладнання (б) в дизайні постіндустріального середовища. Рисунки автора

- 6) створення пішохідних маршрутів на місці колишніх залізничних рейкових шляхів, рис. 3.11;

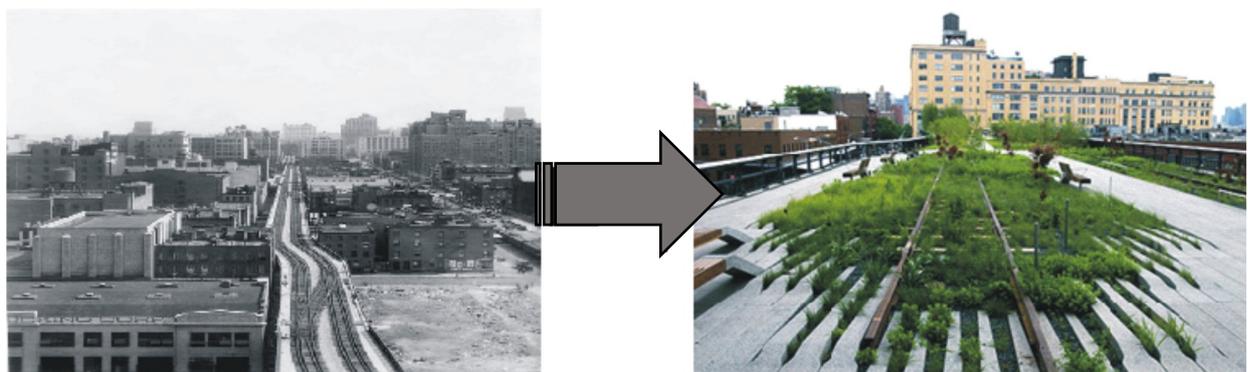

Рис. 3.11 – Використання колишніх залізничних рейкових шляхів в дизайні постіндустріального середовища на прикладі High Line Park в Нью-Йорку (США). Світлина з відкритих джерел

- 7) збереження конструктивного каркасу як основної несучої схеми (з економічної, конструктивної доцільності та як нагадування про

індустріальне минуле, рис. 3.12;

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				39

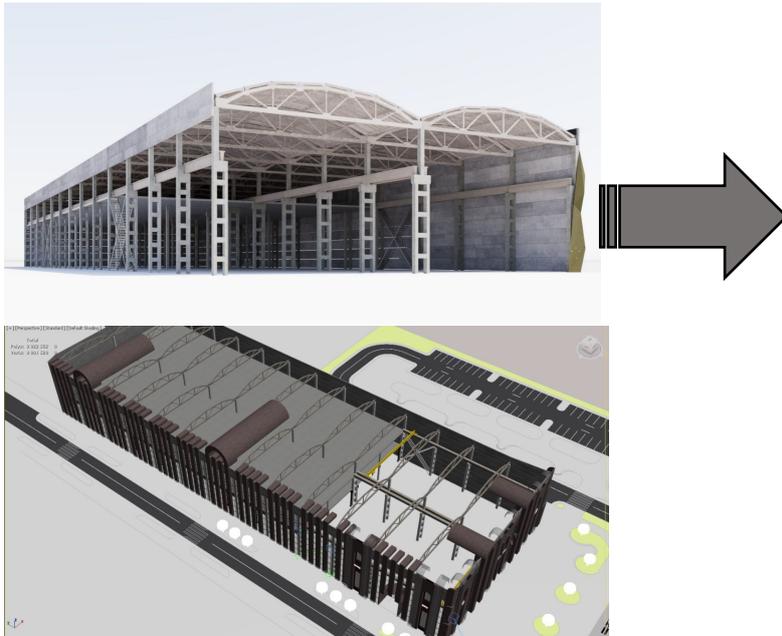

Рис. 3.12 – Використання конструктивного каркасу промислових будівель. Рисунки автора

- 8) надання відкритим просторам ландшафтно-рекреаційних функцій, рис. 3.13, а;
- 9) формування ландшафтної композиції оновленої території з включенням в якості акцентів оригінальних промислових будівель (промислових пам'яток), рис. 3.13, б;

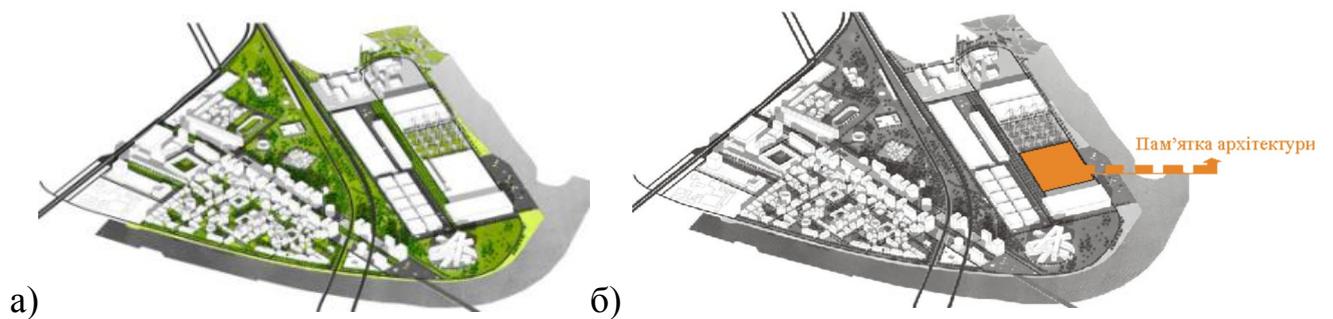

Рис. 3.13 – Формування ландшафтно-рекреаційного середовища (а) з включенням в якості акцентів оригінальних і цінних промислових будівель. Рисунки автора

- 10) введення у композицію аборигенних рослин та природних фрагментів, збережених на існуючих ділянках колишнього промислового об'єкта, рис. 3.14;

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				40

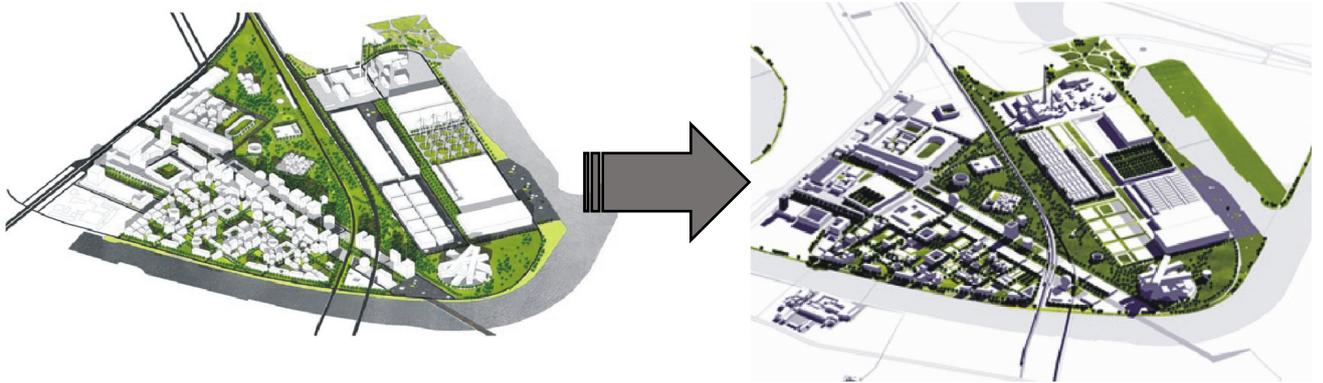

Рис. 3.14 – Використання в дизайні аборигенних рослин та природних фрагментів.

Рисунок автора

- 11) використання природного екологічного матеріалу (дерево, натуральне каміння, пісок, газон тощо), рис. 3.15;
- 12) розкриття конструктивних елементів з наданням їм статусу малих архітектурних форм, рис. 3.16;

Рис. 3.15 – Природні екологічні матеріали в дизайні постіндустріального середовища.

Світлини з відкритих джерел

Рис. 3.16 – Малі архітектурні форми в дизайні постіндустріального середовища. Світлини з відкритих джерел

- 13) використання геопластики в дизайні такого середовища, рис. 3.17;

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				41

Рис. 3.17 – Геопластика в дизайні постіндустріального середовища.

Світлини з відкритих джерел

- 14) використання вертикального озеленення для оздоблення будівель, створення «зелених ширм», стін тощо (рис. 3.18);
- 15) використання продукції та сировини бувших промислових об'єктів як елементів дизайну оновленого середовища (нагадування про минуле), рис. 3.19);

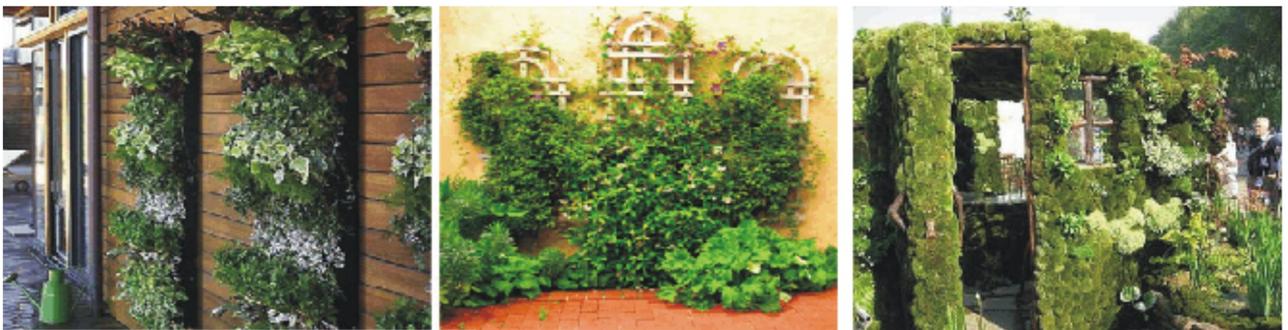

Рис. 3.18 – Вертикальне озеленення постіндустріального середовища.

Світлини з відкритих джерел

Рис. 3.19 – Продукція та сировина промислового об'єкта як елемент дизайну його оновленого середовища. Світлини з відкритих джерел

- 16) надання автентичним конструктивним елементам насичених кольорів і перетворення їх в об'єкти промислового дизайну (рис. 3.20);

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								42
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

Рис. 3.20 – Автентичні конструктивні елементи промислових будівель і територій як об’єкти промислового дизайну. Світлини з відкритих джерел

17) створення візуальних інсталяцій на тему першої функції об’єкта (нагадування про минуле) (рис. 3.21).

а)

Музей “Museo del Acero Horno”, м.Монтерей, Мексика

б)

Рис. 3.21 – Приклади створення візуальних інсталяцій на тему промислової функції в оновлених об’єктах: а – музей “Museo del Acero Horno” (м. Монтерей, Мексика); б – парк “Thames Barrier Park” (м. Лондон, Велика Британія). Світлини з відкритих джерел

Висновки по розділу III

1. З’ясовано основні об’єкти, які формують досліджувану територію – об’єкти будинки й споруди, площинні елементи, твори монументально-декоративного					Арк. 43
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата	

мистецтва, ландшафтні елементи, інформаційні обладнання та пристрої, елементи міського обладнання.

2. Дослідженням виявлені особливості дизайну постіндустріального середовища, які полягають в сумісній діяльності низки складових:

- ~ контекстуальності й збереженні ідентичності місця;
- ~ мультифункціональності й адаптивності об'єкта;
- ~ великомасштабності й відкритості;
- ~ використанні техногенних матеріалів і текстур;
- ~ інтеграції в ландшафт, природне середовище;
- ~ використанні світла й звуку для формування відповідної атмосфери;
- ~ залучення локальної спільноти;
- ~ поваги до інфраструктури й мобільності;

- ~ основному напрямку заходів – філософії сталого розвитку.

3. У результаті дослідження низки колишніх промислових підприємств та їх оновлених функцій в результаті ревалоризації та реновації винайдено низку виразних прийомів, пов'язаних із: формуванням нової типології об'єкта, необхідного у конкретній ситуації; музеєфікацією окремої його ділянки; повторним використанням промислових машин, механізмів, каналів; збереженням конструктивного каркасу як основної несучої схеми оновленої будівлі; наданням відкритим просторам ландшафтно-рекреаційних функцій з використанням геопластики, аборигенних рослин та природних фрагментів, збережених на існуючих ділянках колишнього промислового об'єкта; використанням продукції та сировини колишніх промислових об'єктів як елементів дизайну вже оновленого середовища в якості малих архітектурних форм, інсталяцій тощо.

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
						44
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

факторів природного та антропогенного походження – містобудівні, соціальні, економічні, екологічні, естетичні, історико-культурні.

4. З'ясована класифікація об'єктів незалежно від галузі промисловості (виробничі, енергетичні, будівлі транспортно-складського господарства та допоміжні будівлі або приміщення), класом шкідливості, масштабом (мегарівень, макрорівень та мікрорівень), функціональним призначенням після реновації (культурні центри, житлові комплекси, комерційні та освітні заклади, громадські простори, тощо), за ступенем збереження оригінальної структури (повна реконструкція, адаптивне повторне використання, комбінація нових і старих елементів).

5. З'ясовано, що дієвими засобами та прийомами формування об'єктів на основі реновації постіндустріального середовища є: адаптивне повторне використан-

ня, інтеграція нових архітектурних форм, реставрація та консервація, сучасні технології та новітні технічні засоби (самовідновлювальний бетон, солома, перероблена глина, біоцемент, дерево), інноваційні будівельні системи (модульне будівництво, 3D-друк будівельних конструкцій, система «розумний будинок», біокліматична архітектура, «зелені» фасадні системи) та енергоефективні рішення.

4. Дослідженням виявлені особливості дизайну постіндустріального середовища, які полягають в сумісній діяльності низки таких складових, як: контекстуальності й збереженні ідентичності місця; мультифункціональності й адаптивності об'єкта; великомасштабності й відкритості; використанні техногенних матеріалів і текстур; інтеграції в ландшафт, природне середовище; використанні світла й звуку для формування відповідної атмосфери; залучення локальної спільноти; поваги до інфраструктури й мобільності; основному напрямку заходів – філософії сталого розвитку.

5. Винайдено низку виразних прийомів дизайну постіндустріального середовища, по'язаних із: формуванням нової типології об'єкта, необхідного

	у конкретній ситуації;	музеєфікацією окремої його ділянки; повторне	вик.
		601-АД 12176549 ПЗ	
Зм.	Арх.	Використання промислових машин, механізмів, каналів; збереження	46

конструктивного каркасу як основної несучої схеми оновленої будівлі; наданням відкритим просторам ландшафтно-рекреаційних функцій з використанням геопластики, аборигенних рослин та природних фрагментів, збережених на існуючих ділянках колишнього промислового об'єкта; використанням продукції та сировини колишніх промислових об'єктів як елементів дизайну вже оновленого середовища в якості малих архітектурних форм, інсталяцій тощо.

6. На ґрунті отриманих результатів розроблено проектну концепцію дизайну постіндустріального середовища на прикладі Полтавської бавовняно-прядильної фабрики.

2. АРХІТЕКТУРНО-ПРОЄКТНА ЧАСТИНА

601-АД № 12176549

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
						47
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

2.1. Аналіз території

Історія обраної для проектування території розпочалася з другої половини 1960-х років і пов'язана з загальною індустріалізацією м. Полтава та функціонуванням Полтавського заводу хімічного машинобудування «Хіммаш». Його будівництво розпочалося 21.04.1960 р. і супроводжувалося не лише будівництвом корпусів заводу, а і формуванням транспортної інфраструктури у цій частині міста – прокладанням дороги з твердим покриттям, запуском тролейбусної лінії міського транспорту, загальним благоустроєм території.

Завод розпочав свою роботу 31.03.1967 р. він став потужним індустріальним об'єктом не лише у м. Полтава, а й найбільшим в Україні підприємством із випуску великогабаритного емальованого обладнання для хімічної промисловості. Працівники головного виробничого корпусу емальованих емкостей заводу, виробляли на той час нову марку емалі для покриття емкостей для хімічної та харчової промисловості, розроблену фахівцям створеного Полтавського науково-дослідного і конструкторсько-технологічного інституту «Емальхіммаш» (рис. 2.1). Ця емаль не мала аналогів у світовій практиці.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								48
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

Рис. 2.1 – Майданчик готової продукції ВАТ «Полтавахіммаш», 1990-і рр. Світлина з відкритих джерел

Завод збільшував свої площі й потужності (рис. 2.1). Саме цей завод випустив перший в колишньому СРСР хімічний реактор об'ємом 50 куб. м. Станом на 1986 р. завод мав, крім адміністративного корпусу, 13 основних і допоміжних цехів загальною площею 96,1 кв. м. Продукція заводу «Полтавахіммаш» була добре відома не лише мешканцям міст колишнього СРСР, а й далеко за межами України, зокрема – в Болгарії, Польщі, Румунії та низки капіталістичних країн.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				49

Рис. 2.2 – Територія заводу «Хіммаш». Світлина з відкритих джерел

За часів незалежної України завод став єдиним в країні виробником великогабаритного емальованого обладнання. Але у подальшому економічна ситуація в країні негативно позначилася на діяльності цього потужного заводу. У 1994 р. була проведена приватизація заводу, яка призвела до 2001 р. до його банкрутства. У 2004 р. завод було перепрофільовано під підприємство з випуск у залізничних вагонів-цистерн для транспортування скраплених вуглеводневих газів (пропану, бутану, їх сумішей). Виробництво працювало, але постійно несло збитки, що привело у 2016 р. до арешту майна «Полтавахіммашу» та виставлення його на електронні торги. Головний виробничий корпус загальною площею понад 56,5 тисяч кв. м. придбано компанією «ТАС».

На основному кресленні «Полтава. Коригування генерального плану. Зміна меж міських територій» досліджувана територія значиться як територія промислових підприємств. Територія проєктування знаходиться в периферійній частині міста, районі Браїлки, в кварталі, який обмежений вулицею Решетилівською та провулком Перспективним. На цій території не має архітектурних пам'яток та цінної забудови, рис. 2.1; 2.2).

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				50

Рис. 2.1 – Квартал з ділянкою проектування

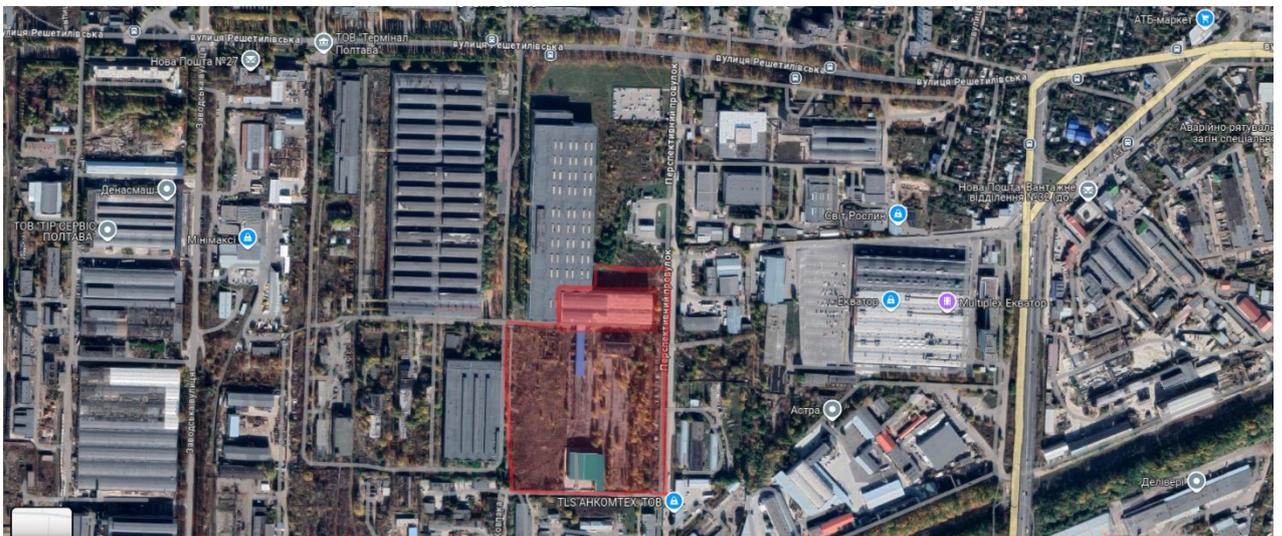

Рис. 2.2 – Ділянка проектування

На ділянці розташовується забудова у вигляді промислових будівель у занедбаному стані, застарілих й непридатних для використання під первісну функцію. Територія має багато резервної захищеної території (рис. 2.3). Існуючі будівлі мають низькі технічні якості, великий ступінь фізичного та морального зносу та незадовільний зовнішній вигляд.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				51

Рис. 2.3 – Фотофіксація існуючого стану будівель та території

2.2. Обґрунтування проєктної пропозиції

Таким чином, проєктною пропозицією є ревіталізація території колишнього заводу «Хіммаш», зокрема – одного з його корпусів та прилеглої території.

.....

2.3. Архітектурно-дизайнерське вирішення об'єкта

.....

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				52

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		53

3. АРХІТЕКТУРНІ КОНСТРУКЦІЇ

601-АД № 12176549

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
						54
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		55

4. ІНЖЕНЕРНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ І ТРАНСПОРТ

601-АД № 12176549

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
						56
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		57

5. ДИЗАЙН СЕРЕДОВИЩА

601-АД № 12176549

					601-АД 12176549 ПЗ	Арк.
						58
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата		

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Напрацювання вітчизняних науковців:

1. Іванов-Костецький С.О., Проскураков В.І. Архітектура промислових

		будівель в історично-сформованих центрах міст України як потенціал	Арк.
		601-АД 12176549 ПЗ	
Зм.	Арк.	сучасного розвитку (на прикладі м. Львова). <i>Вісник НУ «Львівська</i>	59

політехніка»: «Архітектура»». 2008. № 632. С. 65-71.

2. Каржинерова Т.І. Перепрофілювання промислових будівель під об'єкти соціальної сфери. *Науковий вісник будівництва*. 2020. Том 99, № 1. С. 93-100.
3. Каржинерова Т.І., Каржинерова О.Г. Сучасний досвід ревіталізації території міст. *Науковий вісник будівництва*. 2018. Том 94. № 4. С. 76-82.
4. Ладигіна І.В., Руденко А.О. Ландшафтний урбанізм як один із засобів відновлення деградованих виробничих територій. *Науковий вісник будівництва*. 2021. Том 105, № 3. С. 15-24.
5. Ладигіна І.В., Руденко А.О. Особливості відновлення деградованих виробничих територій в структурі великого міста (на прикладі м. Суми). *Науковий вісник будівництва*. 2018. Т. 93, № 3. С. 71-79.
6. Лубенченко Ю.В. Принципи реконструкції промислових територій великих міст Донбасу: автореф. дис... канд. архіт: 18.00.04. Київ, 2009. 22 с.
7. Лубенченко Ю.В. Реконструкция промышленных территорий как эффективное решение проблемы использования ценных городских земель. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Науково-технічний збірник*. 2006. № 15. С. 241-248.
8. Мазур Т.М. Реструктуризація промислових територій в умовах реконструкції історично сформованого міста (на прикладі міста Львова). *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2002. № 439. С. 113-121.
9. Методика реновації промислових об'єктів, розташованих на території міста / Е.А Шишкін, Ю.І. Гайко, К.І. Вяткін, А.М. Панкєєва. *Містобудування та територіальне планування: наук-техн. Збірник*. 2020. Вип. 72. С. 288-303.
10. Новосельчук Н.Є., Шевченко Л.С. Сучасні тенденції у міському дизайні у контексті вторинного використання матеріалів. *Науковий вісник будівництва: Зб. наук. праць*. 2021. Том 104, № 2. С. 79-85. doi.org/10.29295/2311-7257-2021-104-2-79-85.
11. Осиченко Г.О. Методологічні основи формування естетики міського середовища: автореф. дис. ... д. арх.: 18.00.01. Київ, 2015. 33 с.

	2.	Осітнянко А.І.	Планування розвитку міста: Монографія. К.: КНУБА, 2004	Арк.
			601-АД 12176549 ПЗ	
Зм.	Арк.	№-документа	Підпис	Дата
				60

13. Панченко Т.Ф., Сторожук С.С. Зарубіжна практика впровадження нових рекреаційних функцій на депресивних господарських територіях. *Досвід та перспективи розвитку міст України. Реабілітація міських територій*. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 31. С. 66-75.
14. Підгрушний Г.П. Промисловість і регіональний розвиток України: автореф. дис. ... д. географ. наук: 11.00.02. Київ, 2007. 40 с.
15. Плешкановська А.М. Містобудівне регулювання функціонального використання і забудови міських територій: автореф. дис. ... к. техн. наук: 05.23.20. Київ, 2000. 21 с.
16. Проскуряков В.І., Гой Б.В. Шляхи реновації територій промислової забудови ХХ століття в містах України». *Архітектурний вісник НУ «Львівська політехніка»*. Львів, 2008. С. 56-64.
17. Руденко А.О. Відновлення деградуючих територій як актуальний процес сьогодення. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2019. –Том 98, № 4. С. 147-153.
18. Руденко А.О. Методи відновлення деградуючих виробничих територій в структурі великого міста : дис. ...д. філософ. : 191 Архітектура та містобудування. Харків, 2023. 302 с.
19. Руденко А.О. Світовий досвід відновлення деградованих виробничих територій. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2019. Т. 96, №2(1). С. 105-109.
20. Супрунович Ю.О. Об'ємно-просторова організація торговельних комплексів на основі реновації промислових будівель : дис. к. наук: 18.00.02. Київ, 2007. 195 с.
21. Супрунович Ю.О. Реновація промислових об'єктів. *Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель*. Київ, 2004. С. 98-101.
22. Супрунович Ю.О., Житкова Н.Ю. Реновація як засіб відродження не

функціонуючих промислових підприємств міста в новій якості. *Сучасні* ук.

601-А П 12176549 ПЗ

Зм. Ар *проблеми архітектури та містобудування*, 2005. Вип. 14. С. 15-28.

23. Супрунович Ю.О. Формування об'ємно-планувального рішення громадсько-торговельних комплексів на основі реновації промислових будівель. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування* : наук.-техн. зб. 2006. Вип. 16. С. 352.
24. Фестиваль «Арсенал ідей. Вільні разом». URL: <https://artarsenal.in.ua/rizni-razom/> (дата звернення 27.12.2025).
25. Цигичко С.П. Удосконалення еколого-естетичних властивостей архітектурного середовища великих міст (ландшафтний аспект): дис. ... к. арх.: 18.00.01. Харків, 2007. 234 с.
26. Шевченко Л.С. Занедбані промислові об'єкти у містах як джерело небезпеки та екологічної напруженості: шляхи вирішення проблеми. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика*: зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конфер., присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці, Полтава, 26 квіт. 2024 р. Полтава, 2024. С. 94-97.
27. Шевченко Л.С. Можливості формування сучасного міського середовища з залученням повторно використаних матеріалів. BUILDING INNOVATIONS-2020 : тези III Міжнарод. азербайджансько-української наук.-практ. конф., 1-2 червня 2020 р. – Баку-Полтава, 2020. – С. 329-331.
28. Шевченко Л.С., Новосельчук Н.Є. Прийоми ландшафтного дизайну постіндустріального середовища. *Містобудування та територіальне планування*. 2023. Вип. 84. С. 424-434. DOI: 10.32347/2076-815x.2023.84.424-434.
29. Шевченко Л.С., Новосельчук Н.Є. Світовий досвід ландшафтного дизайну постіндустріального середовища. *Містобудування та територіальне планування*. 2022. Вип.80. С. 499-510. DOI: 10.32347/2076-815X.2022.80.499-510.
30. Шевченко Л.С. Передумови повторного використання матеріалів у дизайні об'єктів архітектурного середовища. *Проблеми розвитку міського середовища*: Наук.-техн. Збірник. 2020. Випуск 1 (24). С. 153-164.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
								62
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				

31. Шевченко Л.С. Прийоми дизайну об'єктів міського середовища з повторним використанням матеріалів. *Науковий вісник будівництва*: Зб. наук. праць. 2020. Том 99, № 1. С. 213-221. DOI: 10.29295/2311-7257-2020-99-1-213-221.
32. Шевченко Л.С., Чеснокова Т.С. Зона відчуження чи ландшафтний парк: закордонний досвід ревіталізації промислових територій міста. *Сучасні проблеми містобудування. Перспективи та пріоритети розвитку*: збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених та студентів, м. Луцьк, 19 листопада, 2021 р. Луцьк, 2021. С. 163-164.
33. Шевченко Л.С., Чеснокова Т.С. Нове життя занедбаних промислових територій. 73-я наукова конференція професорів, викладачів наукових працівників, аспірантів та студентів : збірник матеріалів, 21 квітня -13 травня, м. Полтава, 2021 р. Полтава, 2021 р. С. 98-100.
34. Шевченко Л.С., Цешко С.Ю. Особливості дизайну архітектурного середовища, заснованого на повторному використанні матеріалів. *Сучасні проблеми містобудування. Перспективи та пріоритети розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 15 листоп., м. Луцьк, 2019 р. Луцьк, 2019. С. 132-133.
35. Шевченко Л.С., Цешко С.Ю. Світовий досвід повторного використання матеріалів у дизайні об'єктів міського середовища. *71-а наукова конференція професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету*, 22 квітня – 17 травня, м. Полтава, 2019 р.: тези доповіді. Полтава, 2018. С. 183-184.

Напрацювання закордонних науковців:

36. Agueda B.F. Urban restructuring in former industrial cities: urban planning

	strategies. <i>Territoire en mouvement</i>	<i>Revue de géographie et aménagement</i>	ЕАК.
		601-АД 12176549 ПЗ	
Зм.	Арк. №	Ід документа	РД. ПД. ПД. Дата
			63

37. Bie Plevoets, K. Van Cleempoel. *Adaptive reuse as a strategy towards conservation of cultural heritage: a literature review*. PHL University College & Hasselt University, Belgium. 2011.
38. Bloszies Ch., Hugh Hardy. *Old Buildings, New Design. Architectural transformations*. N-Y.: Princeton Architectural Press, 2013. 144 p.
39. Burchell R. W. *The adaptive reuse handbook: procedures to inventory, control, manage, and reemploy surplus municipal properties*. New Brunswick. 1981. 575 p.
40. Galerie d'uisburg-nord industrial landscape park. URL: <http://www.germany.travel> (дата звернення 27.12.2025).
41. Jett M. Leazar Hall Renovation + Additions. Cannon Architects. *ArchDaily*. 04 Oct 2011.
42. John Ruskin. *The Seven Lamps of Architecture*. Smith, Elder: London, 1849.
43. King V. Head Offices Of CMT / Batlle & Roig Architects. *ArchDaily*. 12 Mar, 2012.
44. Landschaftspark Duisburg-Nord URL: <http://en.wikipedia.org> (дата звернення 27.12.2-025)
45. Pedko I., Pandas A. Revitalization of industrial zones of the big city (at the example of the city of Odessa). *Economic and Social Development* (Book of Proceedings International Scientific Conference). 32nd International Scientific Conference on Economic and Social. 2018. Pp. 174-180.
- Rogis T. *Converted Industrial Buildings: Where Past and Present Live in Formal Unity*. 2009. 159 p.

					601-АД	12176549	ПЗ	Арк.
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата				64